

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

לפני כבוד השופטת בלה טולקובסקי, סג"נ

התובעת פלונית
על-ידי ב"כ עוה"ד י' וינברג, ל' לנדו ואח'

נגד

הנתבעות
1. מדינת ישראל
על-ידי ב"כ עוה"ד ל' ליברמן ואח'
2. פלונית
על-ידי ב"כ עוה"ד ד' ברנס
3. פלונית - ניתן פס"ד

פסק דין (גרסה מותרת לפרסום)

פרק א - מבוא

מהות התביעה, הצדדים והשתלשלות ההליכים

1. מדובר בתביעה לפיצויים בגין נזקי גוף שעל פי הנטען נגרמו לתובעת בגין שני מעשי תקיפה שבוצעו בה בהיותה כבת 14 שנים על ידי נערות בנות גילה שאותן פגשה ביום שישי בערב בכיכר העיר. עוד נטען כי לאחר מעשי התקיפה האמורים, התובעת סבלה מהתעמרות ומסכת של התנכלויות מצד חברותיה לספסל הלימודים. לטענתה, הצוות החינוכי בבית-הספר שבו למדה התעלם ממצבה ולא סיפק לה הגנה ותמיכה ראויים מה שגרם לסבל מתמשך ולנכות פיזית ונפשית קשה שממנה היא סובלת.

וביתר פירוט:

2. התובעת ילידת 1994, למדה במועדים הרלבנטיים בחטיבת הביניים (להלן: "בית הספר").

3. ביום שישי בערב, ה- 23.1.2009, התובעת בילתה עם חברה במרכז העיר. בעקבות סכסוך וקטטה שפרצה בין התובעת וחברתה לבין קבוצת נערות אחרות, התובעת הותקפה על ידי הנתבעת 2 ונערות נוספות (להלן: "אירוע התקיפה הראשון").

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

- שבוע לאחר מכן, ביום שישי ה - 1.2.2009, הנתבעות 2 ו - 3 תקפו את התובעת בגן הציבורי שבו שהתה, הפילו אותה ובעודה שוכבת על הרצפה בעטו בה בראש ובחלקי גוף אחרים, משכו בשערה כך שקצוות שיער נתלשה מראשה ואיימו עליה **"שלא תפתח את מה שהיה..."** (להלן: **"אירוע התקיפה השני"**).
4. הנתבעות 2 ו - 3, לא למדו בבית הספר שבו למדה התובעת ולא הייתה ביניהן כל היכרות מוקדמת.
5. כנגד הנתבעות 2 ו - 3 הוגש כתב אישום לבית משפט לנוער בגין שני אירועי התקיפה (ת"פ (נוער שלום ת"א) 1023-10 **מפלג תביעות פליליות נוער נ' פלונית**). הנתבעות 2 ו - 3 הודו בעובדות **"כתב האישום המתוקן לצורך הסדר"** וביום 17.4.2011 ניתן בעניינן **"גזר דין ללא הרשעה - גמר דין"** (להלן: **"כתב האישום המתוקן"** ו - **"גמר הדין"**), מוצג 8 בתיק המוצגים מטעם התובעת).
6. הנתבעת 1 היא מדינת ישראל (להלן: **"המדינה"**). על פי הנטען, המדינה אחראית לנזקה של התובעת בגין אחריותה השילוחית למעשי או מחדלי הצוות החינוכי בבית-הספר שלא מנע את אירועי ההתנכלות שהתובעת סבלה בבית-הספר ולא טיפל במצבה של התובעת בעקבות האירועים האמורים כמתחייב מהוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך.
- בנוסף נטען להתרשלות של המשטרה בטיפול בתלונות שהוגשו על-ידי התובעת בעקבות אירועי התקיפה.
7. בתחילה, התביעה הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב יפו. נוכח העובדה שהתובעת הועסקה בשנת 2018 כמתמחה בבית המשפט המחוזי בתל - אביב יפו, ובהתאם להחלטת כב' נשיאת בית המשפט העליון מיום 27.5.2018, הדיון בתיק הועבר לבית משפט זה.
8. עוד יצוין כי התביעה הוגשה במקורה על-ידי התובעת ועל-ידי אימה (להלן: **"האם"**). האם טענה שעומדת לה עילת תביעה אישית, כנפגעת משנית, שכן גם היא סובלת מנכות פיזית ונפשית כתוצאה מהאירועים נושא התביעה. במהלך שמיעת הראיות, האם חזרה בה מהתביעה האישית ותביעתה נמחקה (עמ' 113 לפרוטוקול ישיבת 14.6.2021).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

9. ביום 2.5.2019, ניתן פסק דין חלקי כנגד הנתבעת 2 בהיעדר התייצבות. כן ניתן פסק דין בהיעדר הגנה כנגד הנתבעת 3.
פסק הדין החלקי שניתן כנגד הנתבעת 2 - בוטל (החלטה מיום 25.6.2020, עמ' 17 לפרוטוקול).
פסק הדין החלקי שניתן כנגד הנתבעת 3, בהיעדר הגנה - עומד בעינו.

10. בפתח הדברים, שתי הערות;
הראשונה - המסכת העובדתית רחבה וסבוכה. ראיתי להתייחס לעיקרי הדברים. היעדר התייחסות לטענה זו או אחרת משמעו שלא מצאתי שיש בדברים כדי להשפיע על ההכרעה בשאלות השנויות במחלוקת. בנוסף, לא ראיתי להתייחס לטענות שאינן מבוססות על הראיות שעומדות לפני או לטענות שמבוססות על ראיות לא קבילות.

השנייה - התובעת כמו גם הנתבעות 2 ו-3 ועדים או מעורבים נטענים נוספים, היו קטינים במועדים הרלבנטיים. לפיכך הנתבעות 2 ו-3 יכוננו "הנתבעת 2" ו-"הנתבעת 3" ושמותיהם של העדים או של מעורבים נטענים נוספים, לא יצוינו במלואם.

פרק ב - התביעה נגד הנתבעת 2

11. **אירוועי התקיפה - התשתית העובדתית**
כאמור, הנתבעות 2 ו-3 הודו בעובדות כתב האישום המתוקן שהוגש כנגדן.
האישום בגין אירווע התקיפה הראשון, התייחס לנתבעת 2 בלבד, והוא מתואר בגמר הדין, כדלקמן:

"בלילה שבין 23.1.09 לתאריך 24.1.09 בשעה מזויקת שאינה ידועה למאשימה, בגן העיר בהרצלייה, פרץ סכסוך בין ... (התובעת) ... לבין אחרות. במהלך הסכסוך תקפו האחרות את (התובעת), סטרו לה, משכו ותלשו את שיערה... (הנתבעת 2) נשרטה בפניה בעוד (התובעת) מנסה להגן על עצמה. בעקבות האמור לעיל, עזבה (התובעת) את המקום והלכה לשער העיר ... בעוד ש(הנתבעת 2) והאחרות באות בעקבותיה. בנסיבות אלה, פנתה (הנתבעת 2) אל (התובעת) ואמרה לה "בואי לצד" וזאת שעה שאחרת תקפה את (התובעת). במעמד זה, התלוותה (התובעת) אל (הנתבעת 2), לחניה סמוכה... (הנתבעת 2) ואחרת תקפו את (התובעת) בכך שקפצו עליה, הפילו אותה לרצפה ובעטו בבטנה. כתוצאה מהאמור לעיל, נחבלה (התובעת) ונגרמו לה כאבים בגוף" (עמ' 142-143 בתיק המוצגים מטעם התובעת).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

12. אירוע התקיפה השני מתואר בגמר-הדין כדלקמן:
"בהמשך לאמור באישום הראשון לעיל בתאריך 1.2.09 שעה 17:00 או בסמוך לכך, "בגן שפר" ... תקפו (הנתבעות 2 ו-3) את (התובעת) על רקע האירוע המתואר באישום הראשון, בכך, ש(הנתבעת 2) סטרה ל(התובעת) והקימה אותה מהנדנדה עליה ישבה ובעטה בה והקטינות הפילו אותה בעודה שוכבת על הרצפה, בעטו בה בראש, ובחלקי גופה השונים, סטרו לה ומשכו בשיערה. במעמד זה איימה (הנתבעת 2) על (התובעת) בכך שאמרה לה "שלא תפתח את מה שהיה פה ובשער העיר ושלא בעיה לה לריב איתה שוב" וזאת בכוונה להפחידה. כתוצאה מהאמור לעיל נחבלה (התובעת) נגרמו לה כאבים, שריטות בפנים וברגל וקווצת שיער מראשה נתלשה" (עמ' 143 בתיק המוצגים מטעם התובעת).

13. סעיף 42א(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: "פקודת הראיות"), קובע כי: "הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי".

משהנתבעת 2 הודתה בעובדות כתב האישום המתוקן כמפורט בגמר-הדין הרי שהממצאים והמסקנות שבגמר-הדין מהווים ראיה לתוכנם בתביעה דנן (ע"א 71/85 אריה חברה לביטוח בע"מ נ' בוחבוט, פ"ד מא (4) 327(1987), 332). כך הוא גם כשמדובר בגמר-דין שניתן על ידי בית משפט לנוער ואשר נקבע בו כי קטין ביצע את המעשים המיוחסים לו אך מטעמים טיפוליים ההליך הפלילי הסתיים ללא הרשעה (ע"א 269/82 הילמן נ' כרמי, מא (4) 1 (14.10.1987), ע"א 19/89 שלג גליל נ' כלפה מוטי (13.06.1991), כן ראו לעניין זה, י. קדמי, על הראיות, חלק שלישי, עמ' 1556-1557).

14. הנתבעת 2 טוענת כי היא "שורבבה להליך הנוכחי בשל 2 אירועי קטטה, אשר במישור העובדתי אינם מוכחים...". (סעיף 2 לסיכומי הנתבעת 2). בד בבד עם טענה זו שאין בה כדי להכחיש את אירועי הקטטה המתוארים בגמר הדין, הנתבעת 2 מוסיפה וטוענת כי מדובר בשני אירועי קטטה נקודתיים אשר נערות נוספות היו מעורבות בהם. בזכות העובדה שלאותן נערות הייתה משפחה תומכת ובעלת יכולת כלכלית, תיקי המשטרה נגדן נסגרו. הנתבעת 2 באה מרקע משפחתי לא פשוט ולא היה מי שיתמוך בה נפשית וכלכלית, לפיכך היא זוהתה "כחוליה החלשה בשרשרת וכשעיר לעזאזל" והוגש נגדה כתב אישום. חלקה של הנתבעת 2 בקטטות היה מקרי ונבע מהגנה עצמית שכן התובעת הייתה זו שיזמה את הקטטה ואף שרטה את הנתבעת 2, בפניה. הנתבעת 2 הודתה בעובדות שיוחסו

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

לה בכתב האישום המתוקן, על אף שלא ביצעה את הדברים, זאת בעצת עורכת הדין שמונתה לייצג אותה מטעם הסנגוריה הציבורית שהסבירה והבטיחה לה שבכך תסתיים הפרשה והיא תוכל לשוב לשגרת חייה.

15. כבר בפתח הדברים יאמר כי לא ניתן לקבל כל טענה שעומדת בניגוד לממצאים והמסקנות שבגמר-הדין. סעיף 42 לפקודת הראיות, קובע: **"הוגשה ראייה כאמור בסעיף 42א לא יהיה המורשע או חליפו או מי שחב בחובו הפסוק רשאי להביא ראייה לסתור, או ראייה שכבר נשמעה או הוגשה במשפט הפלילי, אלא ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין"**. הנתבעת 2 לא ביקשה ולא קיבלה בשלב כלשהו היתר להביא ראיות לסתור את הממצאים והמסקנות שבגמר-הדין. בנסיבות אלה, דין טענותיה של הנתבעת 2, ככל שהן עומדות בסתירה לממצאים והמסקנות שבגמר הדין, להידחות.

16. עוד יאמר בקול צלול וברור כי לא ניתן לקבל את הטענה שלפיה **"אירועים מסוג זה הן "תקלות" שקורות לעיתים באינטראקציה בין בני נוער...**" (סעיף 12 לסיכומי הנתבעת 2). על פי עובדות כתב האישום המתוקן, אירוע התקיפה הראשון החל אמנם כריב או קטטה שעלולים להתרחש לעיתים בין בני-נוער ואולם הדברים התפתחו לכדי שני אירועי אלימות קשים וחריגים שלא ניתן להתייחס אליהם כאל "תקלות" שקורות באינטראקציה חברתית בין בני-נוער, ולא ניתן להקל ראש בדברים. זאת ועוד, גם אם הנתבעת 2 הודתה בעובדות כתב האישום המתוקן כדי לשים את הדברים מאחוריה במישור הפלילי ואף ריצתה את עונשה, הרי שאין בכך כדי להוות הגנה כנגד תביעתה של התובעת במישור האזרחי.

17. נסכם אפוא ונאמר כי נקודת המוצא לדיוננו היא כי הממצאים והמסקנות שבגמר הדין, מהווים ראייה לתוכנם בתביעה דנן. עם זאת, הלכה היא כי הוראת סעיף 42 לפקודת הראיות אינה חוסמת את האפשרות לטעון טענה בדבר אשם תורם (ע"א 8684/11 אלקיים נ' עזבון המנוח ניב יבור (25.6.2014) (פסקה 34); בר"ע 15/76 שפין נ' כהן, פד ל(2) 251(1976); ע"א 285/80 שיף נ' אליאסי, פד לד(4) 752 (1980)). לפיכך יש לדון בטענותיה של הנתבעת 2 בדבר תרומתה של התובעת לאירועי הקטטה כמו גם בטענה בדבר השתתפותן של מעורבות נוספות באירועים האמורים. הדיון בטענות אלה מחייב את הרחבת היריעה מעבר לעובדות שפורטו בכתב האישום המתוקן.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

אירוע התקיפה הראשון

18. התובעת תיארה בתצהירה את אירוע התקיפה הראשון, כדלקמן: "ביום 23.1.09, ביום שישי בלילה, בליתי עם חברות שלי במרכז העיר ... בין אחת החברות שלי, בחורה בשם (ע'), לנערה אחרת בשם (ר'), פרץ ויכוח. המצב התדרדר ואותה נערה שרבה עם החברה שלי הזעיקה למקום הרבה בנות, להערכתי כעשרים בנות ויותר. רבות מהן היו מוכרות מבית הספר מהשכבה - ובין היתר (ד'), (ר')... (ע'), חברתי ברחה מהמקום ואני נשארתי לבדי. הבנות האלה ראו בי צד למריבה הקיפו אותי והחלו לתקוף אותי, כשניסיתי להתגונן הפילו אותי והתחילו להרביץ לי, לתת לי סטירות, בעיטות, משכו לי בשערות. בשלב מסוים הפסיקו אבל כמה מהנערות ובהן (הנתבעת 2) ו(ד') לקחו אותי לפינה מבודדת ואז הרביצו לי שוב בעטו בי מכל כיוון" (סעיפים 6-7 לתצהיר).

19. התובעת מסרה הודעה במשטרה ביום 24.1.2009 - יום לאחר האירוע. התובעת מסרה בהודעתה שהיא הלכה עם חברתה ע' לעבר ספסל שעליו ישבה ר'. ר' ו ע' היו מסוכסכות. שני ידידים של ע' ירקו על ר' "ואז אני אמרתי יאלה מכות ... לא התכוונתי לעשות מזה ענין ולחמם ו(ר') קיללה אותי ויש מצב שאני החזרתי לה קללה ואז עזבנו אני ו(ע') את (ר') ... ואז ישבנו בפיצה ... ואז התקשרה אלי (ד') היא מהשכבה שלי אני מכירה אותה היא התקשרה אלי לטלפון ואז היא אמרה לי בצעקות איפה את נפוצץ אותך במכות. לא ידעתי מה להגייד ואז העברתי את הטלפון ל(ע') שהיא העבירה את הטלפון שלה לידיד שלה ואמר ל(ד') אנחנו ב"יד לבנים". אז באה חבורה יותר מעשר בנות ביניהם (ד'). אז היא (ד') ועוד בנות אמרו לי אל תתעסקי עם (ר') ואחת איימה שתכבה עלי סיגריה ואמרתי לה שתכבה. והחבורה של הבנות ביקשה ממני לגעת ב(ר') ונגעתי בה ... אמרו לי תגעני ניגשתי אליה ושמתי עליה אצבע וזהו פשוט ככה.

אז אמרו ל(ר') תרביצי לה ו(ר') הביאה לי סטירה מאוד חזקה באתי להתגונן כי חשבתי שהיא רוצה עוד להמשיך להרביץ לי ואז הם קפצו עלי לא יודעת כמה בנות משכו לי בשערות משכו לי את הראש למטה עם השיער ואז מישהו הזיז אותם ממני ואני הגנתי על עצמי עם הידיים ומשהי ניסרטה (צ"ל: נשרטה - ב.ט) וזאת הייתה כנראה (הנתבעת 2) שאני לא מכירה אותה ...

אז (ו') שהוא ידיד שלי הזיז אותי משם ולקח אותי לשער העיר והלכתי איתו לשער העיר ואז כל החבורה שוב באה לשער העיר ו(הנתבעת 2) פנתה אלי והחזקתי את (ו') ... נתתי לו יד כזה בשביל לא לפחד. הוא אמר לה מה את פונה אליה ואז היא המשיכה לצעוק עליו וכל פעם שמעתי אותה צועקת תראו איזה שריטה היא נתנה לי כאילו עלי. ואז מישהו מהחבורה שלה אמרה לי משהו ואז היא (הנתבעת 2) פנתה אלי ואמרה לי בואי לצד ידעתי שיקרה משהו רע ואמרתי לה תדברי והיא אמרה לי תרגיעי את הפוזה שלך

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

... אני עמדתי מהצד הם היו עסוקות ואז (ד') באה אלי קפצה עלי משכה לי את השיער ומשהו שאני לא יודעת מי זה הזיז אותי ממנה ואז הלכתי לשבת עם (ו') בספסל והם כולם באו לספסל ו(הנתבעת 2) הראתה למישהי חדשה שלא היתה קודם את השריטה שכביכול אני עשיתי לה ואז יותר התחמם ו(הנתבעת 2) עכשיו פנתה אלי ואמרה לי בואי לצד והלכתי איתה טיפה אמרתי טוב בסדר הלכתי כמה צעדים יש שם חניה היא רצתה שניכנס אליה וראיתי שזה מקום חשוך אבל היא בכל זאת ניכנסה למקום החשוך ואני עמדתי בחוץ והיא (הנתבעת 2) אמרה לי שיש לי שתי אופציות או שאני אחטוף אחרי בית ספר מכות או שעכשיו היא תיתן לי סטירות ומכות ונסיים עם זה ואני אמרתי לה שאני מצטערת זה לא היה בכוונה לא ראיתי מה אני עושה הסתובבתי וראיתי את (ד') ואז (ד') ו(הנתבעת 2) קפצו עלי והעיפו אותי על הריצפה ובעטו בי ונשארתי לבד וישבתי לבד על הספסל ואחרי זה היא (הנתבעת 2) אמרה שזהו זה סגור אחרי שהם נתנו לי את המכות" (עמ' 61-62 לתיק המוצגים מטעם התובעת).

20. התובעת נשאלה בחקירתה הנגדית האם נכון שהיא שרטה את הנתבעת 2 בפניה, והשיבה: "כשהרביצו לי ומשכו לי בשיער הייתי ככה ועשיתי ככה כדי שיזוזו (מדגימה ראש כפוף מטה והידיים לצדדים), ותמיד יש לי צפורניים יפות ואני תמיד משתדלת שהן יהיו יפות כי זה החלק הכי יפה בי, וכנראה שמישהו נשרט, אבל אני הייתי עם הראש למטה, ואתה מאשים אותי.

ש. אני ממש לא מאשים אותך. אני רק אומר שהייתה טענה ששרטת, נכון?
ת. אני חושבת שכן (התובעת בוכה)" (עמ' 81 לפרוטוקול מיום 2.12.2020, שורות 23-30).

21. הנתבעת 2 ציינה בתצהירה כי: "בפעמיים היחידות בחיי בהן פגשתי את (הנתובעת), היה זה סביב קטטת בנות שהתפתחה, ביוזמת (הנתובעת), כאשר אני עצמי בסך הכל ניסיתי להתגונן, לאחר שנפגעת פיזית בעצמי, ובתוך כך (הנתובעת) עצמה שרטה אותי..." (סעיף 7 לתצהיר עדותה הראשית של הנתבעת 2).

בחקירתה הנגדית, הנתבעת 2 העידה שהיא הגיעה למקום לאחר שהקטטה החלה, וכדבריה: "... אני כן זוכרת שבאתי אחרי שהמקרה התחיל, היה שם קטטה של הרבה בנות, ראיתי ניידת משטרה שמגיעה מרחוק, הלכתי בתום ליבי וטיפשותי להגיד להם שיש כאן משטרה שלא יהיה להם בלאגן ובתוך הכאוס שהיה שם נשרטתי בפנים כנראה, חברה אמרה לי שירוד לי דם בפנים, אז הבנתי שנשרטתי, פניתי לתובעת שהיתה שם עם חבורה של גדולה של בחורים. אמרתי לה בואי נדבר קצת בצד, כי ראיתי שהבחורים היו שיכורים, אמרתי לה למה שרטת אותי, אנחנו לא מכירות, אנחנו לא צריכות לריב, תוך כדי שאני מדברת איתה (ד') הגיעה מאחוריה, אני ממש זוכרת שזה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

כאילו צרוב לי בראש, שהסתכלתי על (ד') כי לא הבנתי למה היא בכלל באה, כי רציתי שזו תהיה שיחה של שתינו, כי לא הכרתי אותה, (ד') פשוט משכה לתובעת בשיער, הפילה אותה לרצפה. הייתי בשוק מכל הסיטואציה ופשוט התאדיתי. פשוט הלכתי משם... (עמ' 173 לפרוטוקול). ובהמשך: "... אמרתי שאני באתי לדבר עם התובעת, לבקש לדבר איתה בצד, כולם היו מאוד שיכורים אמרו בואו נעשה סולחה, אמרתי אני לא מכירה אותם, אני רק רוצה לדבר איתה ולהבין מה קרה, אם היא בכלל שרטה אותי" (עמ' 175 לפרוטוקול, שורות 2-4).

22. כפי שמתואר בכתב האישום המתוקן, אירוע התקיפה הראשון החל בסכסוך בין התובעת לבין אחרות, כאשר: **"במהלך הסכסוך תקפו האחרות את (התובעת), סטרו לה, משכו ותלשו את שיערה ... (הנתבעת 2) נשרטה בפניה בעוד (התובעת) מנסה להגן על עצמה"**. מכאן שהנתבעת 2 נשרטה בפניה כאשר התובעת ניסתה להגן על עצמה. זאת ועוד, מהודעתה של הנתבעת 2 במשטרה (עמ' 86-87 בתיק המוצגים מטעם התובעת), כמו גם מעדותה בחקירה נגדית עולה שהיה פער של זמנים בין המועד שבו היא נשרטה בפניה זאת כאשר התובעת ניסתה להגן על עצמה לבין המועד שבו היא שבה ופגשה את התובעת בשער העיר וביקשה לדבר איתה בצד. רק בשלב זה של הדברים, באותו מפגש נוסף בשער העיר התרחשה אותה תקיפה קשה שבמהלכה הנתבעת 2 ונערה נוספת (שכונתה בכתב האישום המתוקן ה"אחרת"), תקפו את התובעת **"בכך שקפצו עליה, הפילו אותה לרצפה ובעטו בבטנה"** (כלשון כתב האישום המתוקן). בנסיבות אלה, כאשר מעשה התקיפה שמתואר בכתב האישום המתוקן, לא התרחש מיד לאחר שהנתבעת 2 נשרטה בפניה וכתגובה אינסטינקטיבית לשריטה האמורה אלא לאחר שהתובעת הלכה לשער העיר והנתבעת 2 באה בעקבותיה וביקשה לדבר איתה בצד - לא ניתן לקבל את טענתה של הנתבעת 2 כי היא בסך הכל ניסתה להתגונן לאחר שהתובעת שרטה אותה בפניה.

23. איני מתעלמת מכך שהתובעת נטלה חלק בתחילת אירוע הקטטה ועל פי הודעתה במשטרה, היא אמרה: **"יאללה מכות"**, וגם קיללה את ר' ו"נגעה" בה. עם זאת, בין תחילתו של האירוע לאחריתו, רב המרחק ורחוקה הדרך. מן המפורסמות הוא שבני נוער אינם מתנהגים תמיד כמלאכי השרת ובמקרים רבים אף אינם נוהגים זה עם זה בנימוס ובכבוד הדדי. ואולם, יש הבדל בין ריב שמתרחש לעיתים באינטראקציות חברתיות בין בני נוער (כפי שנטען גם בסיכומים מטעם הנתבעת 2), לבין מעשי תקיפה אלימים שחורגים מריב של מה בכך בין חבורות של בני נוער. בענייננו, נראה כי בעוד שניתן להגדיר את תחילתו של האירוע כריב או קטטה שמתרחשים לעיתים בין בני נוער הרי שמה שהתרחש בהמשך הדברים, לאחר שהתובעת עזבה את המקום והלכה לשער העיר,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

היה בגדר מעשה תקיפה קשה ואכזרי שבמהלכו "הנתבעת 2 ואחרת תקפו את (התובעת) בכך שקפצו עליה, הפילו אותה לרצפה ובעטו בבטנה" (כאמור בכתב האישום המתוקן). על-פי עובדות כתב האישום המתוקן, התובעת שרטה את הנתבעת 2 בפניה בתחילת האירוע, בעת שניסתה להגן על עצמה. כלומר שלא היה מדובר במעשה מכוון של התובעת אלא במעשה של הגנה עצמית. בנסיבות אלה, בהתחשב בכך שהיו פערים של זמן ושל מקום בין תחילתו של האירוע - שאז הנתבעת 2 נשרטה בפניה בעת שהתובעת ניסתה להתגונן - לבין התקיפה שהתרחשה לאחר שהתובעת עזבה את המקום והנתבעת 2 באה בעקבותיה לשער העיר, ביקשה ממנה להתלוות אליה לחניה סמוכה ואז תקפה אותה בצורה אלימה שחורגת בחומרתה ממה שהתרחש בתחילת האירוע, איני סבורה שיש מקום להטיל על התובעת אשם תורם לאירוע התקיפה הראשון.

אירוע התקיפה השני

24. אירוע התקיפה השני התרחש גם הוא ביום שישי בערב, בגן ציבורי, זאת בחלוף שבוע ממועד אירוע התקיפה הראשון.

הנתבעות 2 ו-3, ביחד עם אחרות, הגיעו לגן ציבורי ותקפו את התובעת, כמתואר בגמר הדיון, כדלקמן: "בהמשך לאמור באישום הראשון לעיל בתאריך 1.2.09 שעה 17:00 או בסמוך לכך, "בגן שפר" ... תקפו (הנתבעות 2 ו-3) את (התובעת) על רקע האירוע המתואר באישום הראשון, בכך, ש(הנתבעת 2) סטרה ל(התובעת) והקימה אותה מהנדנדה עליה ישבה ובעטה בה והקטינות הפילו אותה בעודה שוכבת על הרצפה, בעטו בה בראש, ובחלקי גופה השונים, סטרו לה ומשכו בשיערה. במעמד זה איימה (הנתבעת 2) על (התובעת) בכך שאמרה לה "שלא תפתח את מה שהיה פה ובשער העיר ושלא בעיה לה לריב איתה שוב" וזאת בכוונה להפחידה..." (עמ' 143 בתיק המוצגים מטעם התובעת).

25. הנתבעת 2 טענה בחקירתה הנגדית כי נערות אחרות הרביצו לתובעת וכי היא עצמה לא הכתה את התובעת ולא בעטה בה. הנתבעת 2 עומתה עם הודעתה במשטרה שבמסגרתה אישרה שהכתה את התובעת והשיבה כי בעת שהעידה במשטרה היא פחדה למסור את פרטי הנערות שתקפו את התובעת (עמ' 176-177 לפרוטוקול). לא ראיתי להרחיב בדברים שכן כפי שכבר נאמר, לא ניתן לקבל כל טענה שעומדת בניגוד לעובדות כתב האישום המתוקן שהנתבעת 2, הודתה בהן.

אשר לאשם תורם – על אף שהטענה בדבר אשם תורם נטענה באופן כוללני לגבי שני אירועי התקיפה, למעשה אין בפי הנתבעת 2 כל טענה שמייחסת לתובעת מעורבות באירוע התקיפה השני שהתרחש בחלוף שבוע ממועד אירוע התקיפה הראשון. לפיכך, ברי שלא ניתן לייחס לתובעת אשם תורם בהקשר זה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

אחריות הנתבעת 2 בגין אירועי התקיפה - סיכום

26. הנתבעת 2 הודתה בעובדות כתב האישום המתוקן ביחס לשני אירועי התקיפה. בנסיבות אלה מוטלת על הנתבעת 2 החובה לפצות את התובעת בשל נזקי הגוף שנגרמו לה כתוצאה מאירועי התקיפה האמורים.
27. כאמור, מהנימוקים שפורטו לעיל, לא ראיתי לקבל את הטענה שלפיה יש להטיל על התובעת אשם תורם לאירועי התקיפה.
28. נותר לדון בטענותיה של הנתבעת 2 בדבר מעורבותן של נערות נוספות בשני אירועי התקיפה. העובדה שבאירועי התקיפה היו מעורבות נערות נוספות אינה שנויה במחלוקת והיא עולה אף מגרסתה של התובעת עצמה. גם מכתב האישום המתוקן עולה שנערות נוספות שכונו "אחרות" היו מעורבות באירועי התקיפה. במסגרת הדיון בתביעה שלפני לא ראיתי מקום להידרש לטענות בנוגע לסיבה שבגינה לא הוגש כתב אישום כנגד אותן נערות אחרות הנזכרות בכתב האישום המתוקן, מה גם שטענות הנתבעת 2 בעניין זה הן בגדר השערות שלא הוכחו. כאמור, הנתבעת 2 הודתה בעובדות כתב האישום המתוקן ועל כן היא חבה כלפי התובעת בגין שני מעשי התקיפה שבהם הודתה.
29. הנתבעת 2 מוסיפה וטוענת כי היה על התובעת להגיש תביעה כנגד כל המעורבים באירועים נושא התביעה, אלא שאין בטענה זו כדי להועיל לנתבעת 2 או כדי להוות הגנה כנגד התביעה.
- על-פי הדין, ניזוק רשאי להגיש תביעה נגד מעוול אחד מתוך קבוצה של מעוולים שאחראים כלפיו ובלבד שלא יפרע מעבר לנזקיו. הדבר עולה במפורש מהוראות סעיף 83 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] תשכ"ח - 1968 (להלן: "פקודת הנזיקין"), הקובע:
- "(א) **סבל אדם נזק עקב עוולה - אין פסק הדין שניתן נגד מעוול החב על אותו נזק חוסם בעד הגשת תובענה נגד אדם אחר שאילו נתבע לדין היה חב על אותו נזק כמעוול יחד.**
- (ב) **הוגשו בשל נזק אחד על ידי האדם שסבל אותו...תובענות אחדות נגד מעוולים החבים על אותו נזק, אם כמעוולים יחד ואם באופן אחר - סך כל הסכומים שאפשר להיפרע כפיצויים בפסקי הדין שיינתנו באותן תובענות לא יעלה על סכום הפיצויים שנפסק בפסק הדין שניתן ראשון ולא בוטל בערעור...".**

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

לצד זאת, נתבע שהוגשה כנגדו תביעה, רשאי להגיש הודעה לצד שלישי כנגד מעוולים נוספים החבים בגין אותו נזק ואף רשאי הוא להגיש תביעה לדמי השתתפות כנגד מעוול אחר החב יחד עימו על אותו נזק, כאמור בסעיף 84 לפקודת הנזיקין שדן בתביעת השתתפות בין מעוולים.

לפיכך, ככל שהנתבעת 2 סברה שיש מקום להגיש תביעה כנגד נערות נוספות שהיו מעורבות באירועי התקיפה, היה בידה להגיש כנגדן הודעת צד שלישי. משהדבר לא נעשה, אין בטענותיה של הנתבעת 2 בדבר מעורבותן של נערות אחרות באירועים נושא התביעה כדי להוות טענת הגנה כנגד התביעה.

30. סופו של יום - על הנתבעת 2 מוטלת אחריות בנזיקין בגין שני מעשי התקיפה המתוארים בגמר-הדין ועליה לפצות את התובעת בגין נזקי הגוף שנגרמו לה כתוצאה מאותם אירועים. טענותיה של הנתבעת 2 בכל הנוגע לשאלת הקשר הסיבתי בין מצבה של התובעת לבין אירועי התקיפה נושא גמר-הדין ובנוגע לגובה הנזק, תידונה בהמשך הדברים.

פרק ג - התביעה נגד המדינה

התביעה בגין התרשלות של הצוות החינוכי בבית-הספר

31. אין מחלוקת כי שני אירועי התקיפה המתוארים בגמר-הדין, התרחשו ביום שישי בערב בעת "בילוי" של בני נוער ברחבי העיר. עוד יוזכר כי הנתבעות 2 ו- 3, לא למדו בבית-הספר שבו התובעת למדה ואירועי התקיפה אף לא התרחשו בחצרי בית-הספר.

32. התובעת טוענת כי לאחר אירוע התקיפה הראשון שבו השתתפו גם נערות שלמדו בבית-הספר, החלו אותן נערות במסע של רדיפה כלפיה שהתבטא באיומים, התעללות, קללות, הפחדה, התנכלויות והדרה חברתית שניתן להגדירם כ- "Mobbing" - בריונות, התעללות קבוצתית. התובעת מוסיפה וטוענת כי היא פנתה לעזרת הצוות החינוכי בבית-הספר אלא שנתקלה ב"קיר אטום", אדישות ואזלת-יד שהתבטאו בהיעדר טיפול והתעלמות מסימני המצוקה ומהתלונות שלה ושל אימה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

33. המדינה מכחישה את טענותיה של התובעת וטוענת שלא התעוררו נסיבות שהיו אמורות להדליק "נורה אדומה" בנוגע למצבה של התובעת. הצוות החינוכי בבית-ספר היה מנוע מלברר את נסיבות אירוע התקיפה נוכח העובדה שנפתחה חקירת משטרה. הטענות בדבר "Mobbing" נטענו כסיסמה ואולם התובעת לא הוכיחה שהיא הייתה נתונה להצקות והטרדות בבית-הספר או כי הצוות החינוכי ידע או היה צריך לדעת על קיומן של הצקות. משכך, לא הוכח שהצוות החינוכי בבית-הספר הפר את חובת הזהירות הקונקרטית שהייתה מוטלת עליו כלפי התובעת.

התשתית העובדתית - העדויות

34. בעניין זה נשמעו עדויותיהן של התובעת ואימה, וכן עדותה של א' שלמדה עם התובעת בבית-הספר והייתה חברתה הטובה.

מטעם המדינה נשמעו עדויותיהן של מנהלת בית-הספר, מחנכת הכיתה שבה התובעת למדה והיועצת החינוכית בבית-הספר (להלן: "המנהלת", "המחנכת" ו - "היועצת"). בנוסף, המדינה זימנה לעדות את ר' שלמדה עם התובעת באותה שכבה. ר' הייתה מעורבת בתחילתו של אירוע התקיפה הראשון, ונטען כלפיה שהיא הייתה מעורבת במעשי ההתנכלות שכוונו כלפי התובעת.

העדויות מטעם התובעת

35. **עדות התובעת** - התובעת ציינה בתצהירה כי לאחר אירוע התקיפה הראשון היא חזרה לביתה פצועה וחבולה. לאחר שאימה ראתה את מצבה ושמעה מפיה את שאירע, האם התקשרה למחנכת, סיפרה לה מה קרה וכי נערות מבית-ספר השתתפו בתקיפה. במוצאי השבת, התובעת הלכה עם הוריה למשטרה והגישה תלונה בגין אירוע התקיפה הראשון, בין היתר גם כנגד נערות מבית-הספר (סעיפים 8-13 לתצהיר התובעת וטופס הצהרת נפגע עבירה מיום 24.1.2009, נספח ב' לתצהיר).

בבוקר יום ראשון, התובעת הגיעה לבית הספר. המנהלת עמדה בשער ו"בדקה תלבושות". המנהלת ביקשה ממנה שתניח את התיק ותחזור לשער ואז ערכה "תחקיר" של האירוע, לעיני התלמידים וביניהם גם חלק מהנערות שלקחו חלק באירוע התקיפה, וכדבריה: "לא האמנתי ולא תיארתי לעצמי שאת הברור והתחקיר מה קרה, המנהלת תעשה בשער... במקום גם היו חלק מהבנות שתקפו אותי ובין היתר (ד), (ה) ... בנות אלה צעקו לעברי "מגיע לך" "מגיע לך". מנהלת בית הספר הייתה נוכחת, כמובן, במעמד המשפיל. לתדהמתי, המנהלת, במקום להשתיק את הבנות הצועקות והמאיימות עלי,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

אלה שגם השתתפו בתקיפה, לא עשתה דבר, לא ביקשה מהבנות להפסיק לקלל אותי ולצעוק לעברי ולאיים עלי... הבנות עשו לי עם הידיים סימנים של איומים, מעין "חכי" "חכי". המעמד היה משפיל ומפחיד... המנהלת אף שאלה אותי מדוע הגשתי תלונה במשטרה על הארוע, כאילו אני זו "שפשעתי" ולא הקורבן לתקיפה... (סעיפים 14-15 לתצהיר).

גם בהמשך, איש מאנשי הצוות החינוכי לא שוחח עם התובעת בניסיון לברר מה מצבה, וכדבריה: "לא התבקשתי, לא על ידי מנהלת בית הספר, לא על ידי המחנכת שלי, לדבר או לקיים שיחה על האירוע החמור ועל מה שעבר עלי, עובר עלי ואיך אני מרגישה ומתמודדת עם המצב וגם לא עם היועצת החינוכית של בית הספר... אף אחד מיתר מורי בית הספר שלימדו אותי ו/או את הבנות שתקפו אותי, לא טרח לדבר ולשוחח איתי על המקרה והרגשותיי וגם לא התקיימו בכלל שיחה או שיחות עם שאר התלמידים בבית הספר... לא דברו יותר על האירוע ואפילו לא על הנושא באופן כללי וגם לא על נושא אלימות בהקשר לאירוע החמור הזה" (סעיפים 19-20 לתצהיר).

התובעת הוסיפה והעידה כי בעקבות התלונה שהיא הגישה במשטרה לאחר אירוע התקיפה הראשון, תלמידות מהשכבה החלו להתנכל לה, וכדבריה: "מי שלא שכח את האירוע ובמיוחד את העובדה שהעזתי להתלונן במשטרה, היו (ד) והחבורה שלה. היא והחברות שלה מהשכבה החלו לרדוף אותי ולאיים עלי, להציק לי ולנסות להשפיל אותי בכל דרך, בבית הספר, עד שהשהות שלי בבית הספר הפכה לבלתי נסבלת. מדובר היה בהצקות בלתי פוסקות. (ד) והחברות שלה היו אורבות לי בהפסקות במסדרון ואז נצמדות אלי, דוחפות אותי ונותנות לי מכות עם המרפקים, תוך שהן מאיימות עלי שיבואו איתי חשבון. הן היו מקללות אותי גם בהפסקות וגם בשיעורי העשרה ... האירועים האלה הפכו את השהייה שלי בבית הספר לחוויה של לחץ ואימה, כאשר כל רגע ציפיתי וחששתי מאיפה התקיפה תבוא הפעם. גם בבית המציקות לא נתנו לי מנוחה, והיו מתקשרות אלי ומנתקות שיחות, כדי להחזיק אותי בפחד" (סעיפים 22-25 לתצהיר). ובהמשך: "בנוסף להצקות הפיזיות, האיומים, הקללות ועלבונות, החברות של (ד) גם החלו להפיץ נגדי שמועות בכל בית הספר ולהשמיץ אותי. מכיוון שהיה מדובר בתלמידים "חזקים", מבחינה חברתית, לשמועות אלה היה כח רב מאוד... הפכתי ל"מוקצה", "דחויה" בכל השכבה, כאשר גם ילדים אחרים, גם כאלה שלא הכרתי אותם, החלו להסתכל עלי ב"עין עקומה", להעליב אותי... הפכתי לדחויה – למישהי שנתפסה על ידי כל הילדים כ"חלשה", "קורבן", שהיה לגיטימי להיטפל אליו או להעליב אותו" (סעיף 39 לתצהיר).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

התובעת תיארה בתצהירה מספר אירועי התנכלות שהתרחשו בבית הספר (סעיפים 26-28 וסעיף 48 לתצהיר). כדי שלא להאריך בדברים אביא רק דוגמה אחת: "... בהפנינג שהיה בבית הספר לכבוד חג הפורים התחילו ללכת מחצר בית הספר לכיוון הכיתות: המורים והתלמידים. תלמידה בשם (י') עמדה על שולחן בחצר ליד הכיתות, מחאה כפיים וצעקה לעברי "זונה" "זונה". ל(י') הצטרפו מספר בנות אחרות (נ', ר') שאף הן מחאו כפיים וקראו לעברי "זונה". וכך מול כול התלמידים והמורים העוברים - שרים עלי במקהלה "היא זונה! היא זונה! היא זונה! אני מתה בפנים ולאף אחד, אף אחד לא אכפת! ברצוני לציין ולהדגיש כי הן המחנכת שלי, וגם מורים אחרים היו עדים לאירוע. אף אחד מהמורים או מחנכת הכיתה או היועצת לא מצאו לנכון, גם הפעם לשוחח עם התלמידים על האירוע או לדבר איתי..." (סעיפים 29-30 לתצהיר).

התובעת העידה כי היא ואמה התלוננו בפני המחנכת והמנהלת על ההצקות וההתנכלויות שהובילו לכך שהתובעת ביקשה לעזוב את מגמת התקשוב שבה למדה (סעיפים 45-47 לתצהיר). כתוצאה מהיעדר התייחסות של הצוות החינוכי להתנכלויות שהיו מנת חלקה, היא החלה להיעדר מבית-הספר וחלה התדרדרות בציוניה (סעיפים 36-38 ו 44-47 לתצהיר).

בחקירתה הנגדית, התובעת חזרה והעידה שהיא דיווחה למחנכת על האירוע שהתרחש בהפנינג פורים, וכדבריה:

"דיווחתי. הכל דיווחתי. דיווחתי ל(מחנכת), אני חושבת שהיו שלושה ארבעה ילדים לפניי, ואמרתי לה, (למחנכת), תראי, היא קוראת לי זונה (התובעת בוכה)" (עמ' 86 לפרוטוקול).

ובהמשך:

"ש. האם נכון שאת או אמא שלך לא פנית באיזה פניה למישהו בבית הספר בטענה שמישהו מקניט אותך, מפריע לך, מטריד אותך.

ת. לא. ממש לא. כל הזמן הייתי אומרת לה, (למחנכת), היא הייתה רואה אותי לבד, ואמא הייתה מתקשרת למנהלת, וכתבתי לה מכתב,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

ש. איפה המכתב?

ת. אני נתתי לה אותו, (למחנכת), היא לקחה אותו. אמרתי לה (למחנכת), אני לא יכולה להיות יותר בתקשוב, אני לא מסוגלת להתמודד עם כל העומס, היא אמרה לי יודעת מה, תכתבי לי מכתב...

ש. פרט למכתב הזה שאת מדברת על חודש אחרי, לא שלחתם איזשהו מכתב לאף אחד מבית הספר, נכון?

ת. זה אני לא יודעת. אני חושבת שלא, אני חושבת שאמא דיברה רק בטלפונים ואני דיברתי עם (המחנכת)..המנהלת לא הייתה מסתכלת עלי..."(עמ' 85-86 לפרוטוקול).

36. **עדות האם** - אמה של התובעת פרטה בעדותה את האירועים שהתובעת חוותה, מנקודת מבטה שלה. האם העידה כי במוצאי שבת היא יידעה את המחנכת על אירוע התקיפה הראשון שבו השתתפו נערות מבית הספר וסיפרה שהיא הולכת עם התובעת להגיש תלונה במשטרה. המחנכת ניסתה להניא אותה מלעשות זאת "על מנת לפתור את העניינים רק בבית הספר מבלי לערב שום גורם חיצוני..." (סעיף 13 לתצהיר).

האם הוסיפה וציינה כי פנתה לצוות החינוכי בתלונות על הצקות והשפלות שהתובעת חוותה וכדבריה: "מספר ימים לאחר מכן (התובעת) לא הלכה לבית הספר. כאשר ניסתה לשוב לבית ספר, היא התחילה לחזור כאשר היא מספרת לי על הצקות והשפלות יומיומיות. כמובן שיצרתי קשר עם המנהלת וקיימתי עמה שיחות מרובות, אבל נתקלתי "בחומה בצורה". ובסירוב להתערב ולעזור (לתובעת). התשובה של המנהלת הייתה שמכיוון שפנינו למשטרה והגשנו תלונה היא לא יכולה לעשות כלום. ברוב יאוש התקשרתי גם למפקחת של בית הספר במשרד החינוך וסיפרתי לה על הצקות וההשפלות ש(התובעת) עוברת בבית הספר ללא עזרה ותמיכה, לא של המחנכת, לא של המנהלת ולא של היועצת החינוכית. אבל, לצערי, גם המפקחת גיבתה את המנהלת... במשך חדשים, עד סוף שנת הלימודים בכתה ט', קיימתי אינספור שיחות טלפוניות, עם המנהלת ועם המפקחת אבל שום דבר לא עזר ומאומה לא השתנה. (התובעת) סיפרה לי על כך שוב ושוב, מידי יום ביומו וראיתי את הבת שלי "הולכת ונגמרת" ודועכת לי מול עיני" (סעיפים 21 ו-23 לתצהיר).

האם חזרה על הדברים בחקירתה הנגדית:

"... תכף אחרי האירוע התובעת הלכה לבית הספר וכאשר חזרה מבית הספר סיפרה לי את כל הסיפור עם המנהלת ששאלה אותה בשער מה היה ... ושהבנות בבית הספר שלה הסתובבו סביבה ועשו לה סימנים עם היד שישחטו אותה. אמרו לה חכי חכי, וכל זה לעיני המנהלת כשהן מסתובבות כמו עופות סביבה והמנהלת לא עושה דבר ... והמנהלת

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

עונה לי כאשר שאלתי אם היא לא מתכוונת לטפל בבנות בבית הספר והיא אמרה ... זה בחקירה משטרתית ולכן אסור להתערב ולכן היא נתנה לכל הבנות מול העיניים, היא ושאר המורים, להתעלל בה. כל שאר הילדים בבית הספר היו עומדים על השולחנות, לעיני כל המורים ואמרו לה "זונה" אמרו תתאבדי...

ש. מה עשית?

ת. דיברתי עם המנהלת כל הזמן" (עמ' 130 לפרוטוקול מיום 14.6.2021, שורות 16-32).

37. עדותה של א' - א' שהייתה במועדים הרלבנטיים חברתה של התובעת, ציינה בתצהירה שהתובעת חוותה התנכלויות בבית הספר, וכדבריה: "... זכור לי שבבית ספר (התובעת) סבלה מהתנכלויות מילדה בשם (ד) וחברות שלה. זכור לי ש(ד) הייתה ילדה עם "גב" ו"דיבור עם מורים" שידעה לצאת מהסתבכויות. היא הייתה מובילה של חבורת נערות והיא החברות שלה "נפלו" על (התובעת). לא זכור לי אם בבית הספר הדברים הגיעו לכדי אלימות פיזית, אך זכורה לי אלימות מילולית, צעקות, קללות, השמצות, הפצת שמועות בנוגע להתנהגות מינית, הדבקת כינוי "זונה" – דברים אשר עבור נערה בת 14 יכולים להיות מאוד פוגעניים ומצלקים ..." (סעיפים 10-12 לתצהיר).

בחקירתה הנגדית, א' העידה שהתובעת פנתה אליה בבקשה להגיש תצהיר עדות ראשית לאחר שהן לא היו בקשר במשך כעשור (עמ' 57 לפרוטוקול). בנוסף לכך, א' העידה כי לצד האלימות המילולית, התובעת סבלה גם מאלימות פיזית, כדלקמן:

"ש: את לא זוכרת אלימות פיזית בביה"ס, אבל אמרת שהיה שימוש בכינוי גנאי.
ת: נכון. אני זוכרת גם אלימות פיזית בביה"ס, בין אם זה דחיפות, בין אם זה זריקה של דברים" (עמ' 59 לפרוטוקול). ובהמשך: "... לשאלת בית המשפט, אלימות פיזית זה דחיפות במסדרונות, זה הפלה של דברים, אם יש לילדה ספר או מחברת ביד, מפילים לה את זה, "בטעות" כמובן, זריקות של דברים, אם זה עיפרון, בין אם זה דברים שהם כאילו הקנטות, אבל זה אלימות פיזית לכל דבר" (עמ' 60 לפרוטוקול).

א' הוסיפה והעידה כי הדברים התרחשו בכיתה ט' וכי "אח"כ אני והתובעת לא היינו בקשר כבר, אבל פה ושם ראיתי שעוד ממשיכים להתייחס אליה ככה, ממשיכים לזרוק לה דברים. לשאלת בית המשפט, ראיתי במסדרונות של התיכון, כי היינו באותו תיכון" (עמ' 60 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

א' אישרה בחקירתה הנגדית את עדות התובעת בעניין מה שהתרחש בהפנינג פורים והעידה כי "צעקו לה שהיא זונה" (עמ' 61 לפרוטוקול). בהמשך העידה: "... היא הייתה מטרה, היה כיף להשפיל אותה, ראוי, הייתה אווירה שבתובעת אפשר לפגוע, גם בביה"ס, מבחינת הילדים שהציקו לה, עם ההורים שלהם לא דיברו, ההורים שלהם היו מיוחסים, ההורים שלהם לא היו בעניין. בתובעת היה אפשר לפגוע... אני פחדתי לדבר בשם התובעת. אני פחדתי להגן עליה. בטח ובטח בחוץ, כשזה אפילו לא היה תלמידים של ביה"ס שלנו אלא סתם אנשים שרצו לפגוע בתובעת. אני מתכוונת למקרה השני" (עמ' 63-64 לפרוטוקול).

העדויות מטעם המדינה

38. **עדות המנהלת** - המנהלת העידה כי ביום ראשון בבוקר, אימה של התובעת התקשרה אליה לבית-הספר וסיפרה על אירוע התקיפה הראשון שהתרחש ביום שישי בערב ואשר השתתפו בו תלמידות מבית-הספר וגם נערות שאינן לומדות בבית הספר. השיחה עם האם זכורה לה כשיחה סוערת מלווה בצעקות רמות. באותה שיחה, האם עדכנה אותה שהוגשה תלונה במשטרה כנגד אלה שהשתתפו באירוע (סעיפים 4-6 לתצהיר). המנהלת ניסתה להסביר לאם שיש אפשרות לפתור וללבן את הדברים בבית-הספר ולקיים הליך חינוכי "זאת בעיקר מאחר ומדובר בילדות טובות שלא היו מעורבות באירועים אלימים או בבעיות משמעת כלשהן בעבר". האם סירבה להצעה ואמרה כי הפניה למשטרה כבר נעשתה במוצאי שבת (סעיף 6 לתצהיר). לאור דברי האם, המנהלת יצרה קשר עם קצין הנוער במשטרה שאמר לה שהיא מנועה מלחקור את האירוע ולשאול את התלמידות שאלות לגביו זאת כדי שהחקירה לא "תזדהם" (סעיף 7 לתצהיר). כבר באותו בוקר, התקיימה ישיבה עם המחנכת והיועצת שבמסגרתה שוחחו על "הצורך להקפיד שלא יהיו אירועי אלימות בין התלמידות בשטח ביה"ס וכן על הצורך לנסות לדאוג לשלומן ורווחתן של כל המעורבות, תוך הפניית תשומת לב מיוחדת אליהן וברור שלומן" (סעיף 8 לתצהיר). בנוסף, המנהלת יצרה קשר עם הורי התלמידות המעורבות ויידעה אותם לגבי השיחה עם אמה של התובעת (סעיף 9 לתצהיר). המנהלת הוסיפה וציינה כי "...העובדה שלא "חקרנו" את האירוע אין פירושו שלא התערבנו ולא סיפקנו את כל האמצעים העומדים לרשותנו הן לטובת (התובעת) והן לטובת התלמידות הנוספות...במהלך כל אותה שנה, עד לסיום הלימודים של התלמידות בביה"ס, דאגנו ליצור הפרדה בין התלמידות על מנת לצמצם למינימום האפשרי את החיכוך האפשרי ביניהן ובנוסף דאגנו להתעניין בשלומן..." (סעיפים 10-11 לתצהיר).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

המנהלת ניסתה לשוחח עם התובעת כמה פעמים, אך התובעת "לא דיברה הרבה ואמרה שהכול בסדר איתה. זכור לי ש(התובעת) לא הביעה או הציגה מצוקה כלשהי, ההיפך (התובעת) נתנה להבין שהכול בסדר" (סעיף 12 לתצהיר).

הדברים תועדו בתיק האישי של התובעת, ולא זכור לה שהתובעת או אמה התלוננו על מצב של מצוקה, התעללויות או היעדרויות ממושכות (סעיפים 16-17 ו-26 לתצהיר). המנהלת לא ידעה על אירוע התקיפה השני ונדע לה על כך רק לאחר הגשת התביעה (סעיף 18 לתצהיר).

המנהלת הכחישה את גרסת התובעת בדבר מה שארע בשער בית-הספר והעידה כי שאלה לשלומה של התובעת בלבד, וכדבריה: "... למיטב זכרוני, לפחות יום אחד לאחר ההודעה של האם, פגשתי את (התובעת) בשער ביה"ס ושאלתי לשלומה. לא זכור לי שתחקרתי אותה לגבי האירוע, טענה שאיננה נכונה כלל וגם לא הגיונית, שכן נמנעתי מלחקור את האירוע או לשאול לגביו. טענה זו מופרכת ושקרית ואיננה מאפיינת אותי שכן, לא נהגתי אף פעם לנהל שיחות בכניסה לביה"ס... אינני זוכרת שהיו צעקות לעברה של (התובעת)... " (סעיף 22 לתצהיר).

בחקירתה הנגדית, המנהלת חזרה והעידה כי אירועים חריגים שהיו בבית-הספר תועדו בתיקים האישיים של התלמידים (עמ' 132 לפרוטוקול). לשאלת בית המשפט, המנהלת השיבה כי למיטב זיכרונה, לאחר תלונתה של האם, הטיפול במקרה תועד בתיק האישי של התובעת ואף דווח למפקחת. עם זאת, המנהלת העידה שאין ברשותה מסמכים אודות הטיפול באירוע ואין לה מושג היכן נמצא התיק האישי של התובעת (עמ' 134-135 לפרוטוקול).

המנהלת שבה והדגישה בעדותה כי נוכח חקירת המשטרה היא התבקשה שלא להתערב ולא לנקוט צעדים לבירור נסיבות אירוע התקיפה הראשון, וכי "הדבר העיקרי שעמד לנגד עיני היה לא לגרום לכך שיהיה המשך של האלימות שהיה באותו ערב, אם הייתה, ולגרום לכך שיהיה שקט. המטרה שלנו הייתה לשמור על שלומן של כל התלמידות שדווח לנו שמעורבות באירוע הזה ... מצד אחד היו תלמידות שטענו שלא עשו שום דבר והכול שקר, ומצד שני היה לנו את הסיפור של התובעת. עיקר העבודה שלנו הייתה לגרום לכך שלא תהיה אלימות ביניהן, שלא יהיה מגע ביניהן. שמרנו על שני הצדדים ... ואני חושבת שבזה מאוד הצלחנו כי אני לא ידעתי על איזושהי אלימות שקרתה בשטח בית הספר וגם לא מחוץ לשטח בית הספר. לא ידעתי על המשך אלימות בין התלמידות האלה" (עמ' 138 לפרוטוקול).

39. **עדות המחנכת** - המחנכת ציינה בתצהירה כי זכור לה שקיבלה דיווח על אירוע אלימות שאירע מחוץ לשעות הלימודים ומחוץ לכותלי בית הספר ואשר השתתפו בו גם תלמידות

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

מבית הספר, אך עקב החקירה המשטרית היא לא תחקרה את נסיבות האירוע. המחנכת הוסיפה וציינה כי תמיד עמדה לרשות תלמידיה וכי "אם היה מגיע אלי מידע לגבי מצוקה אצל (התובעת) היא הייתה מקבלת את כל העזרה הנדרשת ממני ומצוות בית הספר כמו שנהוג במקרים כאלו" (סעיף 7 לתצהיר). המחנכת לא ידעה על אירוע התקיפה השני ולא זכור לה שהיו היעדרויות יוצאות דופן או כי התובעת ביקשה לעבור ממגמת תקשוב (סעיפים 9-10 לתצהיר).

בחקירתה הנגדית המחנכת העידה שלא זכור לה אם שמעה על אירוע התקיפה הראשון מהתובעת או מאימה. כשנשאלה אם ניסתה לברר את שאירע, השיבה: "לא. כי לא ניתנה לי הזדמנות, כי פנו למשטרה וזה היה בחקירת משטרה ... כי ברגע שהמשטרה מעורבת אנחנו לא יכולים לתחקר" (עמ' 152 לפרוטוקול).

גם המחנכת העידה שאירועים מיוחדים תועדו בתיק אישי או ב"תיק שכבה" (עמ' 152 לפרוטוקול), וכי היו נהלים ברורים לגבי טיפול באירועי אלימות, אם כי אינה זוכרת נהלים כתובים (עמ' 153 לפרוטוקול).

המחנכת חזרה והעידה שהיא לא ידעה על אירוע התקיפה השני ונדע לה על כך רק בעת עריכת תצהיר העדות הראשית (עמ' 154 לפרוטוקול).

40. **עדות היועצת** - היועצת ציינה בתצהירה כי היא זוכרת את אירוע התקיפה הראשון ואת העובדה שחלק מתלמידות בית הספר היו מעורבות באירוע (סעיף 3 לתצהיר). היועצת הוסיפה וציינה כי "ככל שהיה מגיע אלי מידע לגבי מצוקה ו/או מצב נפשי רעוע ו/או התעללות בתלמיד מיד הייתי מפנה אותה/ו לקבל עזרה" (סעיף 4 לתצהיר). היא נהגה לתעד את השיחות עם התלמידים ביומן שנערך בכתב ידה, אך בשל השנים הרבות שעברו, הרישומים לא נשמרו בידה (סעיף 6 לתצהיר).

בחקירתה הנגדית היועצת אישרה כי במקרה שתלמיד נפגע מאלימות היא הייתה מטפלת בעניין, פוגשת את התלמיד וככל שהדבר נדרש היא הייתה מתייעצת עם הפסיכולוגית והמחנכת או משוחחת עם ההורים. הדברים נרשמו ביומנה ולא תועדו במחשב. היומנים לא הופקדו בבית הספר עם פרישתה לגמלאות והם אינם מצויים ברשותה (עמ' 159 לפרוטוקול). אשר לאירועים נושא התביעה, זכור לה שהיא התקשרה ליועצת מבית ספר אחר וכי המשטרה הייתה מעורבת אך היא אינה זוכרת פרטים נוספים (עמ' 160 לפרוטוקול).

41. **עדותה של ר' - ר' הייתה מעורבת בתחילת אירוע התקיפה הראשון, וכדבריה: "... מדובר היה בערב שישי רגיל במהלכו נפגשו מספר חברות לבילוי בעיר. בשלב מסוים**

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

הגיעה גם (התובעת) עם ה"חבורה" שלה. היא התחילה לקלל אותי, לירוק עלי ולדחוף אותי ... אני רציתי לעשות סיבוב כדי לעלות לשבת ליד חברה שלי, הן הלכו אחרי, קיללו אותי, דחפו אותי וכשהסתובבתי ירקו עלי. הלכתי לשער העיר ... חברה שלי התקשרה ל(ד') וסיפרה לה שתוקפים אותי וביקשה שתבוא. בשלב זה (ד') הגיעה לשער העיר ... (התובעת) ואני עמדנו אחת מול השניה, (התובעת) דחפה אותי ואז נתתי לה סטירה. בשלב הזה חברה משכה אותי משם והלכתי" (סעיף 3 לתצהיר). מהדברים האמורים עולה כי ר' לא נכחה בהמשכו של אירוע התקיפה הראשון, החל מהשלב שבו הנתבעת 2 הגיעה למקום. ר' הוסיפה והעידה בחקירתה הנגדית שהיא לא הכירה את הנתבעת 2 ושמעה את שמה רק לאחר שהוגשה תלונה במשטרה (עמ' 165 לפרוטוקול).

ר' ציינה בתצהירה: "זכור לי היטב שאחרי המקרה הייתי בטראומה, למיטב זיכרוני לא הגעתי ביום ראשון לבית הספר, ולמיטב זיכרוני במהלך אותו שבוע נעדרתי בעוד ימים. עד לאותו אירוע מעולם לא היו לי בעיות התנהגות, התנהגותי הייתה ראויה לשבח, הייתי תלמידה מנומסת, נעימת הליכות, שקטה ותרבותית, ולא הייתי אף פעם מעורבת בבעיות משמעת או אלימות. יעיד על כך מכתב ששלחה (המנהלת) ביום 30.3.09 למשטרת ישראל" (סעיף 4 לתצהיר).

בעקבות אירוע התקיפה הראשון ר' הופנתה לשירות המבחן ונפגשה פעם אחת עם קצינת המבחן (סעיף 5 לתצהיר).

ר' העידה כי לאחר האירוע "השתדלתי ככל יכולתי להתרחק מ(התובעת), לא לדבר איתה ולא ליצור איתה שום קשר ... בנוסף בשלב מסוים שאינני זוכרת בדיוק את מועדו, התבקשתי על-ידי חוקר משטרה שלא ליצור איתה שום קשר" (סעיף 6 לתצהיר).

ר' הוסיפה וציינה שהיא אינה זוכרת שום מקרה של תלמידות שקיללו את התובעת וביחס לטענה בדבר האירוע שהתרחש בהפנינג פורים - לא היו דברים מעולם (סעיף 7 לתצהיר).

ניתוח העדויות ומסקנות עובדתיות

42. המדינה טוענת כי בעדותה של התובעת בולטת מגמה ברורה של הגזמה והקצנה בכל הקשור לאירועים שאירעו ולמשמעות שניתנה להם על-ידה, וכי בשקילת מהימנות התביעה יש להתחשב בכך שגם אמה של התובעת הגישה תביעה אישית בטענה שהיא סובלת מפיברומיאלגיה בשל האירועים נושא התביעה - טענה שנזנחה בהמשך ההליכים.

43. אשר לשאלת אמינות עדותה של התובעת - איני מתעלמת מכך שיש מידה מסוימת של האדרה בעדותה של התובעת לגבי מצבה ולגבי האירועים נושא התביעה. כן איני מתעלמת מהתנהלות מניפולטיבית של התובעת שבאה לידי ביטוי בין היתר בכך שהתובעת יצרה קשר עם המחנכת מספר חודשים לפני שמיעת הראיות בתואנה שהיא מבקשת ממנה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

מכתב המלצה למקום עבודה שהיא מועמדת אליו (עמ' 92 - 93 לפרוטוקול), כמו גם נסיבות יצירת הקשר עם המורה ש' שלימדה את התובעת בבית הספר היסודי והגישה תצהיר עדות ראשית מטעם התובעת (עמ' 69 לפרוטוקול). עם זאת, ליבת גרסתה של התובעת ביחס לאירועים נושא התביעה מוצאת תימוכין במסמכים שנערכו בזמן אמת. חרף האדרה מסוימת בעדותה של התובעת, איני מטילה ספק בכך שהתובעת סבלה וסובלת ממצוקה נפשית שנובעת מהאירועים נושא התביעה. ראוי לציין בהקשר זה שעל-פי חוות הדעת של המומחים הרפואיים, התובעת חוותה את האירועים נושא התביעה, הן אירועי התקיפה הן אירועי ההתנכלות בבית-הספר, בבולטות ובעוצמה רבה שהובילו להתפתחות של תסמונת פוסט-טראומטית. נראה אפוא כי המשמעות שהתובעת ייחסה ומייחסת לאירועים נושא התביעה נובעת בין היתר גם מרגישותה הרבה של התובעת ומהמבנה הנפשי שלה (ראו עדות פרופ' פניג, המומחה מטעם בית המשפט בעמ' 40 לפרוטוקול, שורה 26 ואילך). נרחיב בעניין זה במסגרת הדיון בשאלת נכותה של התובעת בעוד שבשלב זה של הדיון נתמקד במישור העובדתי, דהיינו בשאלה האם לאחר אירועי התקיפה התובעת סבלה מהצקות והתנכלויות שחרגו מאירועים של מה בכך ואשר חייבו התייחסות מיוחדת של הצוות החינוכי?

44. אקדים מסקנה לניתוח ואומר כי לאחר בחינת העדויות והראיות שהונחו לפניי, אני סבורה שעלה בידי התובעת להוכיח על בסיס מאזן ההסתברויות כי לאחר אירוע התקיפה הראשון היא החלה לסבול ממסכת של התנכלויות, הטרדות והצקות מצד תלמידות בבית-הספר, באופן שחייב טיפול והתייחסות מיוחדת של הצוות החינוכי - ואפרט.

45. עדותה של התובעת בדבר הצקות ואיומים שהופנו כלפיה מצד תלמידות מבית-הספר, מוצאת תימוכין במספר מסמכים שנערכו בזמן אמת, כדלקמן:

א. בהודעה שהתובעת מסרה במשטרה ביום 24.2.2009, כחודש לאחר אירוע התקיפה הראשון, התובעת מתארת איומים שהופנו כלפיה ותחושת פחד להגיע לבית-הספר, ואין לי אלא להביא את הדברים כלשונם: "יום שישי האחרון יצאתי מבית הספר בשעה 11:00 וראיתי את (ד') עם מישהו שאני מכירה ואז הוא שאל למה הלשנת על (ד') למשטרה והוא שאל אותי למה אז אני פחדתי ואמרתי לו ככה והמשכתי ללכת כשהגעתי לתחנת האוטובוס ליד הקניון ושמעתי צרחות "יהיה פה רצח יהיה פה רצח וראיתי את (ד') וקטינים נוספים מהשכבה ביניהם (ר') ... המשכתי לקניון ופחדתי נורא ... מיום ראשון אני מקבלת טלפונים לטלפון הנייד שלי ... מחסוי ואמרתי הלו וניתקו ... לקראת הערב גם ניתקו ואחרי דקה התקשרו שוב ... היא התחילה לדבר אני שמעתי על

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

- (ד') ואני ניתקתי...". ובהמשך: "... אני חוששת מאוד אני מפחדת ללכת. לא הלכתי לבית ספר שלושה ימים..." (עמוד 64-65 בתיק המוצגים מטעם התובעת), ויוזכר כי ד' ו- ר' למדו בבית הספר שבו התובעת למדה.
- ב. במזכר מיום 17.3.2009, כחודש וחצי לאחר אירועי התקיפה, חוקר המשטרה ציין שהוא יצר קשר עם התובעת ושאל אותה אם מציקים לה. התובעת אמרה כי (ד') כינתה אותה בשמות גנאי ומדברת בגנותה עם אחרות. החוקר אמר לתובעת שיפנה ל (ד') ויזהיר אותה (עמ' 82 לתיק המוצגים מטעם התובעת).
- ג. התובעת צרפה לתצהירה תדפיס של פוסט שנכתב בפייסבוק על-ידי ע' שלמדה איתה בבית-הספר. מדובר בפוסט מיום 19.2.2009, בסמוך לאחר אירועי התקיפה, שבו נאמר: "אז למה את לא הורגת את עצמך וזהו?! אם את כותבת שאת רוצה להרוג את עצמך?! למה את חייבת לנסות להרוס לאנשים את החיים? אם את כל כך שונאת אותם אולי תגיעי למסקנה???? אבל אל תדאגי את מכירה את השיר: "איך גלגל מסתובב..." (סעיף 43 לתצהיר עדותה של התובעת ונספח ד' לתצהיר).
- ד. בהצהרת נפגעת עבירה שנמסרה על-ידי התובעת ביום 22.3.2011, במסגרת ההליך הפלילי שנוהל נגד הנתבעות 2 ו- 3, נאמר: "כל סוף החטיבה שהיה אמור להיות מתוק ורגוע יחסית לקראת התיכון היה מלא בהשפלות והעלבונות התחושות שלי היו של איום שאף גורם מוסמך כמו בית הספר או המשטרה שאמורים לגרום לי להרגיש שיש מי ששומר עלי שמגן וממגר את האלימות שלא תחזור שוב, איכזבו אותי לחלוטין".
- כאמור, מדובר במסמכים שנערכו ב"זמן אמת", בסמוך לאחר אירועי התקיפה ויש בהם כדי לתמוך בגרסתה של התובעת בדבר התנכלויות והצקות שהיא חוותה בבית-הספר ומצד תלמידים בבית-הספר. העובדה שהתובעת התייחסה להשפלות, עלבונות ואיומים שהיו מנת חלקה בבית-הספר גם במסגרת הצהרת נפגעת עבירה שלכאורה הייתה אמורה להתייחס לאירועי התקיפה נושא כתב האישום שהוגש נגד הנתבעות 2 ו-3, מצביעה גם היא על האותנטיות של הדברים.
- טענתה של התובעת בדבר היעדרויות מבית-הספר בשל פחד ואיומים שהושמעו כלפיה, מוצאת תימוכין בהודעה שהיא מסרה במשטרה כמו גם בהודעה של א' במשטרה. בגיליון הציונים של התובעת נרשמו 28 ימי היעדרות בתקופה הרלבנטית (שליש ב' ושליש ג' של כיתה ט' – עמ' 418 בתיק המוצגים מטעם התובעת). לא ניתן לדעת עד כמה נתון זה משקף את התמונה במלואה זאת נוכח תשובת משרד החינוך שלפיה אין אפשרות

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

- להמציא מסמך שמתעד את היעדרויותיה של התובעת שכן התוכנה ששימשה את בית-הספר הוחלפה באחרת והנתונים הקיימים נמחקו (עמ' 308 בתיק המוצגים מטעם התובעת). רישום ההיעדרויות בגיליון הציונים תומך בגרסתה של התובעת והיעדר תיעוד של ההיעדרויות במשרד החינוך, מהווה חסר ראיתי שפועל לרעת המדינה.
47. התובעת הייתה תלמידה מצטיינת שלמדה במגמת "תקשוב". גם לאחר האירועים נושא התביעה התובעת השיגה ציונים גבוהים. עם זאת, טענתה של התובעת בדבר ירידה בציונים מוצאת תימוכין בגיליון הציונים שמצביע על ירידה חדה בציון במתמטיקה מ-90 בשליש הראשון ל-75 בשליש השני ו-50 בשליש האחרון (סעיף 44 לתצהיר ועמ' 419 לתיק המוצגים מטעם התובעת).
- בהצהרת נפגעת עבירה התובעת התייחסה לירידה בציונים כמו גם להיעדר התייחסות של הצוות החינוכי לקשיים שאותם היא חוותה בתקופה האמורה, כדלקמן: "אני לא יכולה להתרכז בדברים, הציונים שלי מאז התקיפה בכיתה ט' ירדו מאוד, אבל אני עדיין עושה מאמצים לחזור ולהצליח בלימודים שהם בראש מעייני כמתבגרת ... במקום לעזור לי בבעיית הלחץ במבחנים שנוצרה לי במיוחד במתמטיקה - לא היה לי מענה, או עזרה ואף אחד למעט משפחתי..." (עמ' 124 בתיק המוצגים מטעם התובעת).
48. מעבר למסמכים האמורים, גרסתה של התובעת בדבר איומים והצקות שהופנו כלפיה, נתמכת גם בעדותה של א' שבהודעה במשטרה מיום 16.3.2009, מסרה כי: "עד היום (ד') ועוד בנות שהן חברות של (ד') משפילות את (התובעת) וצועקות לה דברים בבית הספר ומאיימות עליה. (התובעת) מפחדת לצאת מהבית ובכלל לבוא לבית הספר..." , ובהמשך: "שתיהן (ד' ו- ר') מקללות את (התובעת) וגם מאיימות עליה בבית הספר, הן צועקות עליה דברים משפילות אותה מאיימות עליה, הן אומרות לה שאם הן ימצאו אותה לבד הן יתנו לה מכות, קוראות לה בשמות גנאי יחד עם עוד בנות, זה לא רק שתיהן (רשימה של בנות נוספות) הן גם מקללות אותה. הן חברות של (ר') אז הן פשוט תומכות ב(ר'). (התובעת) לא מגיעה לבית הספר כל הזמן יש לה תירוצים לא להגיע, היא פשוט מפחדת להגיע לבית הספר" (עמ' 139 בתיק המוצגים מטעם התובעת ונספח א' לתצהירה של א').
49. חרף העובדה שהתובעת וא' נקבו בתצהיריהן ובהודעות שמסרו במשטרה בשמותיהן של מספר נערות שנטען כי התנכלו לתובעת בבית-הספר, המדינה זימנה לעדות רק אחת מאותן נערות - ר', אשר הכחישה בעדותה את הדברים.
- אני מעדיפה את עדויותיהן של התובעת ושל א' על פני עדותה של ר'. העדויות של התובעת ושל א' מוצאות תימוכין בהודעות שהן מסרו במשטרה ובמסמכים נוספים שנערכו בתקופה הרלבנטית בעוד שעדותה של ר' נותרה בגדר עדות יחידה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

זאת ועוד, ר' עצמה הייתה מעורבת באירוע התקיפה הראשון ואף נטען כלפיה שהיא הייתה מעורבת בהתנכלות לתובעת, כך שלהבדיל מא' שהיא עדה ניטראלית נראה כי לר' יש מעורבות אישית בטענות שנטענו בין היתר גם כלפיה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

אשר לאירוע שהתרחש בשער בית-הספר - גם אם אקבל את עדותה של ר' שהיא לא הגיעה לבית-הספר ביום ראשון שלאחר אירוע התקיפה הראשון, אין בכך כדי לשלול את גרסתה של התובעת בעניין זה. לכל היותר ניתן לומר שר' לא הייתה בין התלמידות שהיו במקום. מדובר בסתירה שולית שאין בה כדי לסתור את עיקר גרסתה של התובעת. מעבר לצורך ראיתי להפנות בהקשר זה לדברים שנמסרו על ידי אמה של התובעת בעת הפניה ל"מרכז נגה" למען נפגעי עבירה. בטופס פתיחת תיק מיום 2.1.2011, נרשם: **"בבוקר יום ראשון הגיע חוקר לבית הספר בו לומדת הילדה האם טוענת כי המנהלת קראה לילדה וביקשה ממנה שתספר לה מה קרה. לדברי האם עשתה זאת המנהלת בחצר בית הספר אל מול תלמידים רבים וביניהם שתיים מן התוקפות (ד' ו - ר') שבזמן שהילדה סיפרה למנהלת את שאירע הסתובבו סביב הילדה והשתעלו כרומזות לה שתשתוק ולא תספר על המקרה..."** (עמ' 109 בתיק המוצגים מטעם התובעת ועדות האם בעמ' 130 לפרוטוקול). אמנם הדברים שנמסרו על-ידי האם מהווים עדות מפי השמועה אך יש בהם כדי להעיד על כך שזה מה שהתובעת סיפרה לאימה בזמן אמת. עוד יצוין כי הדברים נמסרו על-ידי האם בהקשר של ההליך הפלילי שנוהל נגד הנתבעות 2 ו- 3, כחמש שנים לפני הגשת התביעה.

50. עדויותיהן של המנהלת ושל המחנכת כי התובעת ואימה לא התלוננו על בעיה כלשהי וכי התובעת לא גילתה מצוקה ואף נתנה להבין ש"הכל בסדר" (סעיפים 12 ו-15 לתצהיר המנהלת), אינן סבירות בעיני. התובעת התלוננה ושיתפה במצוקתה ב"זמן אמת" במסגרת ההודעות שמסרה במשטרה. בשיחתה עם חוקר המשטרה, ביום 17.3.2009, התובעת חזרה והתלוננה שד' מכנה אותה בשמות גנאי ומדברת בגנותה עם אחרות. דבר היותה של התובעת נתונה להתנכלות ואיומים, היה ידוע גם לא', חברתה של התובעת לספסל הלימודים, כמפורט בהודעתה במשטרה. משהתובעת סיפרה לאימה ולחברתה א' על הצקות ואיומים ואף התלוננה על כך בפני חוקרי המשטרה, לא סביר בעיני שהיא הייתה מסתירה את הדברים מפני הצוות החינוכי ככל שהיא הייתה נשאלת לשלומה וככל שהייתה מתקיימת שיחה שמטרתה לבדוק את מצבה של התובעת ואופן התמודדותה עם תוצאות אירוע התקיפה ועם הסיטואציה שנוצרה לאחר הגשת התלונה במשטרה.

זאת ועוד, אמה של התובעת יזמה את הגשת התלונה במשטרה ופנתה במכתבי תלונה ארוכים ומפורטים לגורמים שונים. נראה שעל רקע הקשר הסימביוטי שבין התובעת לאימה (ועל כך יורחב בהמשך), גם האם חוותה את האירועים בצורה קשה. המנהלת העידה כי השיחה עם האם שהתקשרה לדווח לה על אירוע התקיפה הראשון, זכורה לה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

כשיחה סוערת מלווה בצעקות רמות. בנסיבות אלה, לא סביר בעיני שלאחר אותה שיחה, האם החרישה ולא התלוננה על בעיה כלשהי.

51. המנהלת, המחנכת והיועצת, העידו כל אחת בתורה כי אירועים חריגים תועדו בתיק האישי של התלמיד בבית הספר. המנהלת אף העידה כי למיטב זיכרונה, לאחר קבלת הודעתה של האם על אירוע התקיפה הראשון, הטיפול במקרה תועד בתיק האישי של התובעת ואף דווח למפקחת.

לא זו בלבד שהרישומים האמורים לא הוגשו כראיה אלא שבתיק האישי של התובעת כפי שהתקבל ממשרד החינוך בעקבות פניה של ב"כ התובעת (מוצג 16 למוצגי התובעת), אין תיעוד ואין התייחסות כלשהי לאירועים נושא התביעה או לטיפול בהם. נוכח העובדה שהמנהלת העידה כי הדברים תועדו בתיק האישי של התובעת ולמצער כי היו צריכים להיות מתועדים, מדובר בחסר ראייתי שרובץ לפתחה של המדינה. בהיעדר תיעוד שמתייחס לעצם האירוע כמו גם למצבה של התובעת ואופן התמודדותה עם האירוע שעל פי עדות המנהלת היה "אירוע קשה, קשה מאוד" (עמ' 137 לפרוטוקול), אין בידי לקבל את עדותה של המנהלת כי התובעת לא שידרה מצוקה כלשהי וכי לא התקבלו תלונות של התובעת או של אמה בדבר הצקות והתנכלויות מצד תלמידות בבית-הספר.

זאת ועוד, המנהלת והמחנכת העידו שהן לא ידעו על אירוע התקיפה השני עד לאחר הגשת התביעה. התובעת העידה אמנם שהיא הסתירה את אירוע התקיפה השני ובתחילה לא סיפרה עליו לאף אחד ולא פנתה לטיפול רפואי אך כדבריה: "אחרי שבוע או שבועיים התלוננתי במשטרה. אמא ראתה שאני מתנהגת מוזר ולא מתקלחת ומסתירה את עצמי, ואמרתי שאם אני אמות אף אחד לא ידע, הייתי מדברת על זה שלא תדאג אם אני אמות כי יהיה לי טוב ויהיה לי שקט..." (עמ' 79 לפרוטוקול). לאחר כשלושה שבועות, ביום 24.2.2009, התובעת מסרה הודעה במשטרה בדבר אירוע התקיפה השני (עמ' 64-65 בתיק המוצגים מטעם התובעת). א' שהייתה עדה לאירוע התקיפה השני מסרה גם היא הודעה במשטרה ביום 16.3.2009. בנסיבות אלה, לאחר שהתובעת וא' מסרו הודעות במשטרה שבמסגרתן סיפרו על האיומים שהושמעו כלפי התובעת ועל הפחד שבו היא נתונה, לא סביר בעיני שהתובעת הייתה מסתירה את הדברים מפני אנשי הצוות החינוכי בבית-הספר, ככל שמי מהם היה משוחח איתה ומתעניין בשלומה. בנסיבות אלה נראה כי עצם העובדה שהמחנכת ומנהלת לא ידעו על אירוע התקיפה השני, תומכת למעשה בגרסתה של התובעת כי איש מאנשי הצוות החינוכי לא דיבר איתה ולא ניסה לברר מה מצבה וכיצד היא מתמודדת עם אירוע התקיפה הראשון שהוגדר על-ידי המנהלת עצמה כאירוע קשה שחייב התייחסות ותשומת לב מיוחדת לרווחתן ושלומן של כל התלמידות המעורבות (סעיף 8 לתצהיר המנהלת). ככל שהמנהלת או היועצת או מי

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

מאנשי הצוות החינוכי בבית-הספר היה מדבר עם התובעת, שואל ומתעניין בשלומה, סביר שהיה שומע מפיה או מפי אימה על דבר אירוע התקיפה השני או על ההצקות וההתנכלויות שהתובעת וא' דיווחו עליהן באותם הימים למשטרה.

52. סיכומם של דברים - מהנימוקים המפורטים ראיתי לקבל את גרסתה של התובעת כי לאחר אירועי התקיפה ובעקבות התלונה שהיא הגישה למשטרה, היא חוותה התנכלויות, הצקות ואיומים מצד תלמידות מבית-הספר. כן ראיתי להוסיף ולקבוע שמדובר היה בהצקות של ממש אשר גרמו לתובעת להרגיש מושפלת ומפוחדת ואשר חייבו טיפול והתייחסות מיוחדת של הצוות החינוכי. עצם העובדה שהמחנכת והמנהלת העידו שהן לא ידעו שהתובעת סובלת מהצקות והתנכלויות אשר התובעת וא' דיווחו עליהן באותה עת למשטרה ואף לא ידעו על אירוע התקיפה השני, כמו גם היעדר התייחסות כלשהי לאירוע התקיפה בתיק האישי של התובעת, תומכים בגרסתה של התובעת כי איש מאנשי הצוות החינוכי בבית-הספר לא דאג להתעניין בשלומה לאחר אירוע התקיפה הראשון שלכל הדעות היה אירוע קשה שחייב התייחסות ותשומת-לב מיוחדת מצד הצוות החינוכי.

שאלת האחריות - המסגרת הנורמטיבית

53. המסגרת הנורמטיבית לבחינת שאלת אחריותה של המדינה למעשיהם או מחדליהם של אנשי הצוות החינוכי בבית-הספר היא עוולת הרשלנות.

54. מושכלות ראשונים הם כי יסודותיה של עוולת הרשלנות כפי שהם מוגדרים בסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין, כוללים את קיומה של חובת זהירות מושגית וקונקרטיבית ביחסים שבין התובעת לאנשי הצוות החינוכי בבית הספר; הפרתה של חובת הזהירות הקונקרטיבית וגרימתו של נזק כתוצאה מהפרת אותה חובה (ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לו (1) 113 (1982)). דומה כי אין צורך להכביר מילים בשאלת עצם קיומה של חובת זהירות ביחסים שבין תלמיד לבין הצוות החינוכי בבית-הספר שבו הוא לומד (ע"פ 402/75 אלגביש נ' מדינת ישראל, פ"ד ל (2) 561 (1976); ע"א 10083/04 גודר נ' המועצה המקומית מודיעים (15.9.2005); ע"א 2061/90 מרצ'לי נ' משרד החינוך, פ"ד מז (1) 802 (1993); ע"א 715/79 דניאלי נ' אורט ישראל, פ"ד ל"ה (2) 764 (1981); דנ"א 2571/94 עזבון המנוח אייל ארגמן נ' חפצדי (12.6.1996)).

55. ענייננו מתמקד בחובת הזהירות שמוטלת על הצוות החינוכי בהקשר של איתור מצוקה של תלמיד שנפגע באירוע אלימות כמו גם מניעת אירועי התנכלות, הצקות והטרדות המכוונים כלפי תלמיד בבית-הספר. על נורמת הזהירות שמצופה בהקשר זה מהצוות החינוכי בבית-הספר ניתן ללמוד מהוראות חוזרי מנכ"ל משרד החינוך ומעדותה של המנהלת.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

56. בחוזר מנכ"ל משרד החינוך שכותרתו "יצירת אקלים בטוח וצמצום האלימות במוסדות החינוך" מדצמבר 2000 (מוצג 19 בתיק המוצגים מטעם התובעת, להלן: "חוזר המנכ"ל"), נאמר כי "בית הספר חייב להבטיח את שלומם ואת ביטחונם של הבאים בין כתליו, ובכך לספק את זכותם של כל ילד וכל ילדה ... לשמירה על גופם, על בריאותם הנפשית ועל רכושם".

חוזר המנכ"ל כולל פרק המוקדש ל"טיפוח תרבות הדיבור - מניעת פגיעות מילוליות ותוקפנות מילולית" ונאמר בו כי "פגיעה מילולית עלולה להיות קשה ובעלת השפעה לטווח ארוך" (סעיף ז' לחוזר המנכ"ל).

מעבר לפעולות למניעת אלימות פיזית ומילולית, חוזר המנכ"ל מתייחס לטיפול בתלמידים נפגעי אלימות ומציין כי "לעתים קרובות כשמתרחש אירוע אלים כל תשומת הלב מתמקדת בתוקף ובמעשיו, והקורבן עלול להישכח. יש חשיבות רבה לטיפול הפיזי והנפשי בנפגע. חשוב לזכור שלא תמיד קיים ביטוי חיצוני כלשהו למצוקה שהילד חש".

נוכח הקושי לזהות מצוקה נפשית של הנפגע נקבע בחוזר המנכ"ל כי "על היועץ או הפסיכולוג לשוחח עם הילד ולבדוק אם הייתה בו פגיעה נפשית ואם יש צורך בהמשך הטיפול".

חוזר המנכ"ל מתייחס לאירועי אלימות שהתרחשו בבית הספר או מחוצה לו וקובע כי על הצוות החינוכי מוטלת חובה להתייחס גם לאירועי אלימות שהתרחשו מחוץ לבית הספר, כדלקמן: "יש לראות את צוות בית הספר כאחראי להתייחסות לאירועי אלימות הקורים מחוץ לכותל בית הספר ולטיפול החינוכי בהם" (סעיף 2.10 לחוזר המנכ"ל).

57. בחוזר מנכ"ל נוסף שכותרתו "מתן סיוע נפשי ותמיכה על-ידי בית ספר לתלמיד שיש חקירה בעניינו", ממאי 2003 (מוצג 20 בתיק המוצגים מטעם התובעת), נקבע כי כאשר מתנהלת חקירה משטרתית בעניינו של תלמיד, אין מניעה לערוך שיחה בכיתה כאשר יש בכך צורך חינוכי או טיפולי ובלבד שהשיחה לא תעסוק בעובדות המקרה ובגרסאות המעורבים "אלא תתמקד בהיבטים החינוכיים והטיפוליים בלבד". עוד נאמר בחוזר זה כי ההנחיה האמורה חלה לגבי תלמיד המעורב בכל סוג של חקירה משטרתית "אם כנפגע ואם כחשוד".

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

58. המנהלת אישרה בחקירתה הנגדית שהיא מכירה את הוראות חוזרי המנכ"ל וכי בית-הספר מחויב לפעול על פיהם (עמ' 132 לפרוטוקול). יתרה מכך, המנהלת ציינה בתצהירה כי לאחר קבלת הדיווח על אירוע התקיפה הראשון, ננקטו על ידה פעולות שמטרתן הייתה ליצור הפרדה בין התלמידות ולצמצם את החיכוך ביניהן וכי בנוסף היא שוחחה עם המחנכת והיעוצת על הצורך לדאוג לשלומן ורווחתן של כל המעורבות, תוך הפניית תשומת לב מיוחדת אליהן ובירור שלומן (סעיף 8 לתצהיר).

נמצא אפוא כי הצוות החינוכי בבית-הספר היה מודע לאירוע התקיפה הראשון כמו גם לעובדה שהתובעת הגישה בגינו תלונה במשטרה ואף היה מודע לצורך בנקיטת פעולות ליצירת הפרדה בין התלמידות המעורבות ולבדיקת שלומן ורווחתן בעקבות האירוע והחקירה שהתנהלה בעניינו.

59. המדינה הדגישה בסיכומיה שהיא מגנה כל תופעה של Mobbing וכי יש להוקיע תופעה זו ולמגרה ממערכת החינוך. עם זאת נטען שמדובר בתופעה קשה לאיתור וקשה למניעה. הדברים נכונים. אלא שנראה כי דווקא משום הקושי לאתר מצבי מצוקה של תלמיד שהוא קרבן אלימות פיזית או מילולית או תלמיד שמתנהלת בעניינו חקירה משטרתית, בין אם הוא הקורבן ובין אם הוא הפוגע, הוראות חוזרי המנכ"ל מטילות על הצוות החינוכי חובה לנקוט בפעולות פרואקטיביות למניעת תופעות של אלימות לרבות אלימות מילולית. כן מוטלת על הצוות החינוכי חובה לנקוט בפעולות לבדיקת שלומם ובריאותם הפיזית והנפשית של נפגעי אלימות, בין אם האירוע האלים התרחש בבית-הספר או מחוץ לכותלי בית-הספר ובכלל זה ההוראה הקובעת כי **"על היועץ או הפסיכולוג לשוחח עם הילד ולבדוק אם הייתה בו פגיעה נפשית ואם יש צורך בהמשך הטיפול"** - ולא הוכח שכך נעשה בעניינו.

60. אני מקבלת את עדותה של המנהלת כי נוכח העובדה שהוגשה תלונה למשטרה בגין אירוע התקיפה הראשון, הצוות החינוכי בבית-הספר היה מנוע מלתחקר את נסיבות האירוע ולברר את שאלת מעורבותן או אשמתן של מי מהתלמידות שהיו מעורבות באירוע. עם זאת, כפי שעולה מהוראות חוזרי המנכ"ל כמו גם מהגיונם של דברים, הימנעות מלחקור את נסיבות האירוע אין משמעה התעלמות מתוצאותיו המסתברות או הימנעות מלבדוק את מצבה של התובעת בעקבות האירוע.

המנהלת עצמה ציינה בתצהירה כי בנסיבות העניין צריך היה להקפיד שלא יהיו אירועי אלימות בין התלמידות בבית-הספר, ליצור הפרדה ולצמצם ככל האפשר את החיכוך ביניהן ו"לנסות לדאוג לשלומן ורווחתן של כל המעורבות תוך הפניית תשומת לב מיוחדת אליהן ובירור שלומן" (סעיפים 8, 10 ו- 11 לתצהיר המנהלת).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

גם מבלי לברר ולחקור את נסיבות אירוע התקיפה הראשון, הצוות החינוכי בבית-הספר היה מודע לכך שהתובעת רואה את עצמה כקורבן ושהיא הגישה תלונה במשטרה, בין היתר כנגד תלמידות מבית-הספר. בנסיבות אלה היה על הצוות החינוכי לצפות שיש צורך לבדוק את מצבה הנפשי של התובעת ולוודא שהיא לא חשופה לפגיעה מצד התלמידות שכנגדן היא התלוננה.

61. יוזכר כי חרף הדברים האמורים, בתיק האישי של התובעת אין כל אזכור של אירוע התקיפה הראשון או של הפעולות שנקטו על ידי הצוות החינוכי כדי לברר את מצבה של התובעת וכיצד היא מתמודדת עם השלכות האירוע שהוגדר על-ידי המנהלת כ"אירוע קשה, קשה מאוד" (עמ' 137 לפרוטוקול). מדובר בחסר ראייתי הפועל לרעת המדינה שלא עמדה בנטל להוכיח כי הוקדשה תשומת-לב ראויה לבירור שלומה ומצבה של התובעת וכי היועצת או מי מאנשי הצוות החינוכי שוחח עמה או עם אימה כדי לבדוק את מצבה הנפשי של התובעת והאם היא זקוקה להמשך טיפול.

62. המדינה טענה בסיכומיה כי לתלמידי בית-הספר ניתן ליווי על ידי צוות ההוראה והיועצת וכי במידת הצורך ננקטו שיטות טיפוליות וחינוכיות שונות וכי "טיפול זה ניתן למשל לתלמידות להן הוצמד קצין מבחן, על מנת שלא ייפגעו מהסיטואציה שנוצרה לאור מצוקה שהציגו. טיפול זה לא ניתן לתובעת שלא הציגה כל בעיה או קושי ולא הציגה או טענה בזמן אמת לאירועי התנכלות בזמן השהות בבית הספר" (סעיף 25 לסיכומים, ההדגשה שלי - ב.ט.). מעבר לכך שנוכח תלונותיה של התובעת על הצקות ואיומים שהופנו כלפיה - תלונות שתועדו בזמן אמת הן מפי התובעת הן מפיה של א' - לא ניתן לקבל את הטענה שהתובעת לא הציגה כל בעיה או קושי לאחר אירוע התקיפה הראשון, הרי שטענתה זו של המדינה מאשרת למעשה את גרסתה של התובעת כי הצוות החינוכי התייחס לתלמידות האחרות שהיו מעורבות באירוע התקיפה באופן שנתפס על-ידי התובעת כמתן גיבוי לאותן תלמידות מחד גיסא והתעלמות ממצבה ומצוקתה שלה, מאידך גיסא.

63. המדינה הפנתה בסיכומיה להגדרת המונח Mobbing במאמר שצורף לחוות דעתו של ד"ר אהרונסון המומחה בתחום הפסיכיאטרי מטעם התובעת, כדלקמן:

"Mobbing is an emotional assault. It begins when an individual becomes the target of disrespectful and harmful behavior. Through innuendo, rumors, and public discrediting, a hostile environment is created in which one individual gathers others to willingly, or unwillingly,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

participate in continuous malevolent actions to force a person out of the workplace. These actions escalate into abusive and terrorizing behavior. The victim feels increasingly helpless when the organization does not put a stop to the behavior or may even plan or condone it. As a result, the individual experiences increasing distress, illness, and social misery".

לטענת המדינה, התובעת לא הוכיחה כי ננקטה כלפיה התנהגות מתעללת ומשליטת טרור העולה כדי הגדרת "Mobbing". לא מצאתי ממש בטענה זו. מעבר לכך שפרופ' פניג, המומחה מטעם בית המשפט בתחום הנפשי, אישר בעדותו כי תיאור הדברים בעדויותיהן של התובעת ושל א', מתאים להגדרה של "Mobbing" (עמ' 25-26 בפרוטוקול), הרי שלצורך הדיון בשאלת האחריות אין צורך להידרש לדיון אקדמי בשאלה אם האירועים שתוארו על-ידי התובעת עונים להגדרת המונח "Mobbing", כפי שהיא מופיעה בספרות. די בכך שהתובעת עמדה בנטל הראייה להוכיח שהיא הייתה נתונה לאיומים והצקות של ממש מצד תלמידות בבית-הספר שגרמו לה להרגיש מושפלת ומפוחדת ואשר חייבו טיפול והתייחסות מיוחדת מצד הצוות החינוכי, ואין לי אלא להביא מדברי התובעת שנשאלה בחקירתה הנגדית למה לדעתה חלה התדרדרות במצבה הנפשי והשיבה: "כי אף אחד לא עזר לי. לא הפסיקו לתקוף אותי, לא שמרו עלי. הדם שלי היה מותר וזה היה בסדר כי מגיע לי, כי התלוננתי, כי סיפרתי" (עמ' 97 לפרוטוקול).

64. לפני סיכום ראיתי להפנות לפסק דינו של כב' השופט ש' פרידלנדר, בת"א (מחוזי ב"ש) 3001/09 א' ח' ס' נ' מדינת ישראל - משרד החינוך (3.5.2013), שם נדונה תביעה נגד בית ספר בגין אי מניעת רצף של מעשי התנכלות והצקות שהתרחשו במשך תקופה של כשנתיים ובכללם שני אירועים של פגיעה מינית שבעקבותיהם פרצה אצל התובע מחלת הסכיזופרניה. השופט פרידלנדר דן ב"חובת היישוג" - "outreach" שעיקרה חובה מקצועית-חינוכית שמוטלת על הסגל החינוכי לאיתור מפגעים התנהגותיים מחד גיסא ותלמידים בעלי פגיעות נפשיות מיוחדת מאידך גיסא, וכלשונו: "... יש לצפות כי עלבונות יגררו אלימות מסלימה והולכת. יש לצפות כי אותם תלמידים חלשים ישובו וייפגעו, ויהיו קורבנותיה הנמשכים של אותה אלימות. יש לצפות כי מידע על כך לא יגיע מעצמו לידיעת הסגל החינוכי. צפיות זו מחייבת את הסגל החינוכי ליישוג פרו אקטיבי, לצורך איתור מפגעים התנהגותיים כגון אלימות, ואיתור 'גולגולות דקות' כגון תלמידים בעלי פגיעות נפשיות. בכלל זה מצווה הסגל החינוכי על תשומת לב יזומה ופעילה, לרבות זימון תלמידים לשיחות אישיות, כדי לדובבם ולהשיא את הסיכוי שמקרי פגיעה ומצוקה -

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

אם

קיימים - ייחשפו וייפסקו" (פסקה 116).

65. סיכומם של דברים - חרף העובדה שהצוות החינוכי ידע על אירוע התקיפה הראשון ואף היה מודע לכך שהתובעת הגישה תלונה במשטרה ושיש צורך לשמור על שלומן וביטחונן של התלמידות שהיו מעורבות באירוע, הרי שלא הוכח כי ננקטו פעולות כלשהן למנוע את המשך אירועי האלימות שהתבטאו בהצקות, איומים והתנכלויות שכוונו כלפי התובעת ואשר פגיעתם בתובעת הייתה קשה וכואבת.

כן לא הוכח שהצוות החינוכי הקדיש תשומת לב לבדיקת שלומה של התובעת או פעל לסייע לה להתגבר על הפגיעה שהייתה כרוכה מטבע הדברים באירוע התקיפה הראשון כמו גם באירוע התקיפה השני שבא בעקבותיו ואשר הצוות החינוכי כלל לא ידע עליו. בנסיבות אלה, משלא הוכח כי היועצת או מי מאנשי הצוות החינוכי שוחח עם התובעת כדי לבדוק את מצבה הנפשי והאם היא זקוקה להמשך טיפול, כפי שמתחייב מהוראות חוזר המנכ"ל, ראיתי לקבוע כי הצוות החינוכי בבית-הספר התרשל והפר את חובת הזהירות שהייתה מוטלת עליו כלפי התובעת.

66. המדינה הוסיפה והעלתה טענה בדבר חלוקת אחריות – לשיטתה, נוכח העובדה שהתובעת העידה שהיא המשיכה לסבול מהצקות גם לאחר שעברה לבית הספר התיכון שנמצא בבעלות העירייה והצוות החינוכי בו מועסק על-ידי העירייה, הרי ככל שתוטל על המדינה אחריות יש להפחית את חלקה של העירייה מהפיצוי שייפסק לזכות התובעת. אין בידי לקבל טענה זו. שאלת אחריותה של העירייה, אם בכלל, כלל לא נדונה במסגרת הדיון בתביעה זו. המדינה לא הגישה הודעת צד ג' כנגד העירייה במועד הקבוע לכך על-פי הדין. בקשת המדינה להארכת המועד להגשת הודעת צד ג' כנגד העירייה, הוגשה בשלב מתקדם של ההליכים ונדחתה מהטעמים שפורטו בהחלטתי מיום 7.4.2019 (עמ' 8 לפרוטוקול). בהיעדר הודעה לצד ג' הרי שאין מקום לדון בשאלת אחריותה של העירייה, אם בכלל, או בשאלת חלוקת האחריות.

ללא קשר לשאלת האחריות, משמעות העובדה שהתובעת המשיכה לסבול מהצקות גם בתיכון והשפעת הדברים על נכותה של התובעת, תידון במסגרת שאלת הקשר הסיבתי בין הנכות לבין האירועים נושא התביעה.

התביעה כנגד המשטרה

67. **תמצית טענות התובעת** - התובעת טוענת כי התנהלותה של המשטרה בטיפול באירועים הייתה לקויה ביותר. התרשלות המשטרה מתבטאת באזלת יד ואי נקיטת צעדים שהיו יכולים למנוע את אירוע התקיפה השני. ככל שהמשטרה הייתה פועלת לאתר את כתובתה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

של הנתבעת 2 בסמוך לאחר הגשת התלונה בגין אירוע התקיפה הראשון וככל שהנתבעת 2 היתה מוזהרת שלא להיפגש עם התובעת, סביר שאירוע התקיפה השני היה נמנע והראיה שלאחר שהנתבעת 2 הוזהרה ונדרשה לחתום על התחייבות שלא לבוא במגע עם התובעת, היא אכן נמנעה מיצירת קשר עם התובעת.

גם חקירתה הראשונה של ד' שפרטיה נמסרו על-ידי התובעת בעת מסירת התלונה, נערכה רק כעבור כחודש ימים. בנוסף נטען כי התובעת לא עודכנה בדבר הזכויות הנתונות לה על פי חוק זכויות נפגעי עבירה, תשכ"א - 2001 (להלן: "חוק נפגעי עבירה").

68. **תמצית טענות המדינה -** המדינה טוענת כי חוק זכויות נפגעי עבירה אינו מקנה הגנה מפני תקיפה או שמירה אישית והוא נועד להגדיר את הליווי שמקבל מתלונן בהליך הפלילי. לא ניתן לצפות שהמשטרה תפעל כפי שהתובעת מצפה ובנסיבות העניין לא ניתן היה למנוע את אירוע התקיפה השני שהתרחש בחלוף שבוע ואשר היו מעורבות בו נערות נוספות שהתובעת לא הכירה אותן.

69. לאחר עיון בטענות הצדדים, אני סבורה כי דין טענות התובעת בעניין זה, להידחות. מבלי להקל ראש בחומרת אירוע התקיפה הראשון, הרי שבמדרג החומרה לא ניתן לומר שמדובר בנסיבות שחייבו את המשטרה לנקוט פעולות מיידיות ודחופות. מדובר באירוע של אלימות בין בני-נוער אשר למרבה המזל לא הוביל לפגיעת גוף חמורה. בנסיבות אלה, כאשר לא מדובר בסכסוך בין עבריינים, אני סבורה שהיה על המשטרה לצפות את אירוע התקיפה השני שהתרחש בחלוף שבוע ממועד אירוע התקיפה הראשון. למשטרה נתון שיקול דעת בקביעת סדרי החקירה ובסמכותה לתעדף את הטיפול בתלונות ובמשימות שעומדות לפניה בין היתר על-פי קריטריונים של חומרת התלונה ודחיפות הטיפול בה. בנסיבות העניין, אני סבורה שמשך זמן של כחודש ימים שנדרש למשטרה לצורך זימונה של ד' לחקירה ולצורך איתור כתובתה של הנתבעת 2 לצורך זימונה לחקירה, מהווה סטייה מסטנדרט זהירות סביר.

אמנם עדותו של השוטר רונן עוז שלא הביא עימו את תיק החקירה (שצורף כמוצג מטעם התובעת), ונראה היה שאף לא עיין בו כדבעי לפני עדותו (הערת בית המשפט בעמ' 149 לפרוטוקול), הותירה רושם לא רציני. עם זאת, ראיתי לקבל את עדותו כי: "אף אחד לא חיכה לפעם שניה, אף אחד לא צפה פעם שניה. בזמן הגשת התלונה, אנחנו מורגלים לצערנו להרבה ארועי אלימות קטטות, בלי להקל ראש, לא דובר במשהו חריג שדורש טיפול באותו יום או דורש מעצר, מה גם שיש למשטרה ולחקירות תיקים רבים, זהו לא תיק יחיד. לא עלתה אינדיקציה לסיכון חיים, סיכון מיידי או סיכון שכזה, בטח ובטח מדובר בנערות ללא עבר פלילי או רישום פלילי, אני לא רואה פסול בלשלוח מכתב זימון לחקירה" (עמ' 148 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

כן לא ראיתי ממש בטענות בגין אי יידוע של התובעת בדבר זכויותיה על פי חוק נפגעי עבירה. התובעת הייתה קטינה. מתיק המשטרה עולה כי אימה של התובעת פנתה למחלקת התביעות במשטרה בשורה של מכתבים (נספח א' לתצהיר האם, עמ' 108 – 111). זאת ועוד, התובעת, באמצעות אימה, פנתה לטיפול ב"מרכז נוגה" לטיפול בנפגעי עבירה, אשר ייצג אותה בהליך הפלילי (נספח א' לתצהיר האם, עמ' 119 - 130). יש להפריד בין פעולות החקירה שבוצעו על ידי המשטרה לבין פעולותיה של מחלקת התביעות שהיא הייתה זו שקיבלה את ההחלטה בדבר הגשת כתב האישום וניהלה את ההליך הפלילי כנגד הנתבעות 2 ו-3. כאמור, בנסיבות העניין איני סבורה שהמשטרה התרשלה בחקירת האירוע ואין מקום לדון במסגרת זו בהחלטותיה או בהתנהלותה של מחלקת התביעות בניהול ההליך הפלילי.

בנסיבות אלה, דין הטענות בדבר התרשלות המשטרה, להידחות.

פרק ד - נכותה של התובעת

קורותיה של התובעת

70. לצורך הדיון בשאלת נכותה של התובעת כמו גם בשאלת הקשר הסיבתי שבין מצבה לבין האירועים נושא התביעה יש לעמוד בקצירת האומר ובתמציתיות רבה על קורותיה של התובעת, לפני האירועים האמורים ולאחריהם.

71. הוריה של התובעת התגרשו בהיותה כבת שלוש שנים. בהקשר זה הוגשו מסמכים ממחלקת הרווחה בעירייה שמתייחסים בין היתר למצבה של התובעת בעת ההיא וכפועל יוצא מהליכי הגירושין שהתנהלו בין הוריה.

בתסקיר פקידת סעד לסדרי דין מאפריל 2005 נאמר כי התובעת "(איסור פרסום על-פי החלטה מיום 31.5.2022)-----

-----

-----" (עמ' 262 - 265 בתיק המוצגים מטעם המדינה).

במכתב של פקידת סעד לסדרי דין לבית הדין הרבני בתל-אביב, מיום 22.1.2006, צוין כי על רקע סכסוך הגירושין התובעת מצויה בנתק מאביה "(איסור פרסום על פי החלטה מיום 31.5.2022)-----

-----" בסיכום נרשם כי התובעת :

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

-----" (איסור פרסום על פי החלטה מיום 31.5.2022)-----

-----" (עמ' 257-259 בתיק המוצגים מטעם המדינה).

במכתב נוסף מיום 1.2.2006 כותבת פקידת הסעד לסדרי דין שהיא עובדת סוציאלית

בהכשרתה: " (איסור פרסום על-פי החלטה מיום 31.5.2022)-----

-----" (עמ')

260-261 בתיק המוצגים מטעם המדינה).

72. מטעם התובעת הוגש בהקשר זה מכתב של פסיכולוג קליני בכיר, שמואל אורבך, מיום 22.12.2005, ללשכת הרווחה שבו נאמר: "(התובעת) ואמה הגיעו אלי לשם התייעצות. לדברי האם שורר מתח וקיימת עוינות רבה בינה לבין גרושה ו (התובעת) מסרבת לראותו. לדברי האם הילדה חוייבה בטיפול נפשי עפ"י פסיקת בי"ד ולכן נשלחה אלינו. לדברי האם אין כל בעיה נפשית (לתובעת) וגם אני התרשמתי כך. אין אנו עוסקים במאבקים משפטיים בין הורים, ואין אנו נותנים טיפולים בכפיה אלא רק אם יש צורך בכך" (עמ' 184 בתיק המוצגים מטעם התובעת, להלן: "בדיקת הפסיכולוג מ - 2005").

אשר לתקופה שלאחר האירועים נושא התביעה;

73. לאחר סיום הלימודים בבית-הספר, כלומר לאחר סיום ט' כיתות, התובעת עברה ללמוד בתיכון. התובעת ציינה בתצהירה שגם בתיכון היא המשיכה לסבול מהצקות, חרמות וגידופים שעליהם היא התלוננה בפני רכז השכבה והיועצת אך הם "לא הפנימו את הבעיה" (סעיף 51 לתצהיר התובעת). בשל המצוקה הנפשית שממנה היא סבלה, חלה פגיעה בלימודים והתובעת הרגישה שדברים שקודם "באו לה בקלות", קשים לה והיא נאלצת להשקיע זמן ומאמצים רבים כדי לעמוד במטלות. התובעת חשה מחוסרת כוחות להתמודד עם הסביבה וסבלה מכאבים בכל הגוף וממצב כללי של עייפות וקושי לתפקד (סעיפים 53-54 לתצהיר).

74. בכיתה יא' התובעת עברה לבית ספר תיכון בעיר אחרת כדי שלא להישאר באותו תיכון עם הבנות שהציקו לה. לאחר המעבר היא חשה הקלה מסוימת. עם זאת, גם בתיכון החדש התובעת לא החזיקה מעמד ובשל מצבה הנפשי היא עזבה את הלימודים בתחילת כיתה יב' והשלימה את בחינות הבגרות באופן עצמאי במסגרת פרויקט היל"ה, בממוצע ציונים גבוה, 95 או 93, על פי עדותה (סעיפים 59-61 לתצהיר התובעת ועדותה בחקירה נגדית עמ' 83 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

75. לקראת הגיוס לצה"ל, התובעת נבדקה על ידי פסיכיאטר בלשכת הגיוס. בסיכום בדיקה מיום 1.8.2012 נרשם: "בת 18, בת יחידה להוריה, אינה בקשר עם אביה (ההורים גרושים) אמה סובלת מהפרעה דיכאונית ומפיברומיאליגיה... (התובעת) חוותה תקיפה פיזית קשה ב-2009 על ידי בנות שחלקן משכבת ביה"ס בו למדה... מאז התפתחה הפרעה בתר חבלתית הכוללת חלומות אימה חוזרים ואינטרוסיבים בלילות המביאים להתעוררויות, הימנעות מיציאה לרחוב, צמצום חברתי, מרכיבים חרדתיים ודכאוניים הכוללים בכי...הופיע דרדור תפקודי ולא המשיכה בלימודיה אלא הגיעה לפרויקט היל"ה דרכו עשתה בגרויות...מהווה מסגרת תמיכה עיקרית לאמה ורוב היום נמצאת בבית מנקה ומסדרת. לא פנתה לטיפול עם קושי כלכלי גדול...לא פנתה ככל הנראה ללשכת הרווחה לצורך טיפול. הומלץ לה לעשות זאת" התובעת אובחנה כסובלת מ-PTSD ונקבע שאינה כשירה לשירות צבאי (עמ' 155 בתיק המוצגים מטעם התובעת).
76. אמה של התובעת הגישה למוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל"), תביעה לגמלת ילד נכה. בטופס התביעה לגמלת ילד נכה שהוגש בשנת 2012, האם ציינה כי נכותה של התובעת נגרמה כתוצאה מ"מס' תקיפות". מעבר לשני אירועי התקיפה נושא התביעה, פורטו בטופס התביעה: "ניסיון לתקיפה" במסעדת בורגוס מיום 1.11.2010 ו - "תקיפה ע"י אלמונית בוגרת בקניון שבוע לפני הדיון בבית המשפט", הכוונה בהקשר זה לאירוע שבו אישה מבוגרת אלמונית תקפה את התובעת בעת שהיא מדדה נעלים בקניון לפני הדיון בהליך הפלילי שהתנהל נגד הנתבעות 2 ו-3 (עמ' 139 בתיק המוצגים מטעם המדינה, להלן: "האירוע במסעדה" ו - "אירוע התקיפה בקניון", בהתאמה). לטופס התביעה צורף מכתב ארוך שמפרט את השתלשלות האירועים מפי האם והשפעתם על התובעת ועל האם (עמ' 142 – 147 בתיק המוצגים מטעם המדינה).
77. התובעת תארה בתצהירה את האירוע במסעדה. לדבריה היא שמעה את השם של הנתבעת 2 וכאשר התקהלו מסביבה הרבה בנות ואמרו את שמה היא נבהלה, ברחת לשירותים והתקשרה לאימה וכדבריה: "התקשרתי לאמא שלי שבאה מיד למסעדה ולקחת אותי, ומרוב הפחד והאימה היא נפלה ונחבלה" (סעיף 58 לתצהיר). התובעת אישרה בחקירתה הנגדית שלא היה מדובר בתקיפה פיזית (עמ' 89 לפרוטוקול).
78. לאחר הגיעה לבגרות, התובעת פנתה בעצמה למל"ל בתביעה להכרה בנכות כללית.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בטופס התביעה התובעת הצהירה כי נכותה נגרמה בשל: **"תקיפה חמורה ואיומים ע"י 25 בנות. ביצועה (כך במקור - ב.ט) לינץ' בשתי פעמים"** (עמ' 153 בתיק המוצגים מטעם המדינה).

המל"ל קבע לתובעת נכות רפואית צמיתה בשיעור של 40% ודרגת אי כושר של 100% החל מיום 1.11.2016, והיא מקבלת גמלת נכות כללית (עמ' 164 בתיק המוצגים מטעם התובעת ונספח ז' בתיק המוצגים מטעם המדינה).

79. התובעת פנתה לשיקום במסגרת המל"ל. במסגרת זו נערכו מפגשים עם עובד סוציאלי שהעניק לה סיוע נפשי ועזר לה לדבר על בעיותיה ולפנות לטיפול פסיכיאטרי ופסיכולוגי (סעיף 68 לתצהיר התובעת).

לימודים ועבודה

80. בשנת 2012 התובעת החלה ללמוד משפטים במכללת "שערי משפט" והוכרה זכאית להתאמות בבחינות (נספח ט' לתצהיר).
התובעת סיימה את הלימודים ובחודש פברואר 2016 הוכרה כזכאית לתואר "בוגר במשפטים".
מיד לאחר סיום לימודי התואר הראשון, התובעת המשיכה ללימודי תואר שני במשפטים, באוניברסיטת בר-אילן, ובחודש מרץ 2017 הוכרה כזכאית לתואר שני במשפטים, ללא תזה.

81. מספטמבר 2017 ועד ספטמבר 2018, התובעת התמחתה בלשכתה של שופטת בבית המשפט המחוזי בתל-אביב יפו (להלן: **"השופטת"**), גם כאן, כדי שלא לזהות את התובעת אמנע מלציין את שם השופטת).
בדו"ח סיום התמחות ציינה כב' השופטת כי התובעת **"ביצעה עבודתה במסירות ובהצטיינות"** (עמ' 281 בתיק המוצגים מטעם המדינה).

82. התובעת ביקשה לזמן את השופטת לעדות. על פי החלטתי מיום 7.9.2020, הופנו לכב' השופטת שאלות בכתב. כב' השופטת השיבה על השאלות כדלקמן:
שאלה 1: **"נא פרטי את הערכתך לגבי עבודתה של (התובעת) תחת פיקוחך?"**
תשובת כב' השופטת: **"(התובעת) התמחתה בלשכתי מיום 05.09.2017 ועד ליום 04.09.2018 וביצעה את עבודתה במסירות ראויה לציון"**
שאלה 2: **"נא התייחסי, ככל האפשר, לתחומים או פעולות בהן התובעת ביצעה את עבודתה כנדרש או בלטה בביצועם, או תחומים או פעולות בהם התקשתה או לא עמדה בביצוע הנדרש ממנה בעבודתה?"**

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

תשובת כבי' השופטת: " (התובעת) היא בחורה נבונה. היא מתאפיינת בנעימות, יושרה, במסירות, בחריצות, בנאמנות, ובסדר. היא הכינה את התיקים ביסודיות, בעיקר בצד הטכני, ודאגה לסדר בלשכה.

התחומים בהם התקשתה: קשר עם גורמים מחוץ ללשכה, כגון המזכירות או עורכי דין שצריך למסור להם הודעה כזו או אחרת. אצל (התובעת) בלט חוסר הביטחון, הצורך התמידי לקבל אישור וחיזוק, לא הכילה ביקורת, וקיבלה כל הערה, מינורית ככל שתהא, כעלבון אישי עד כדי התפרצות בבכי".

83. התובעת עברה את בחינות הלשכה והתקבלה כחברה בלשכת עורכי-הדין ביום 31.1.2019.

84. התובעת התקבלה לעבודה כעוזרת משפטית, ועבדה כעוזרת משפטית בלשכות של שני שופטים בבית משפט השלום בתל-אביב-יפו, בתקופה שמיום 15.2.2020 ועד ליום 2.11.2020 (תצהיר משלים של התובעת והתיק האישי של התובעת בהנהלת בתי המשפט).

85. בתצהיר המשלים שנחתם ביום 16.11.2020, התובעת פרטה את הקשיים שבהם היא נתקלה בעבודתה כעוזרת משפטית ואשר התבטאו בין היתר בקושי בהשתלבות חברתית ויצירת קשרי עבודה עם עובדי המזכירות, קושי בנסיעות ובהגעה מביתה לבית המשפט וקושי בעמידה בדרישות התפקיד. התובעת ציינה שהיא קיבלה הערות מהשופט בעקבות טעויות הגהה במסמכים שאותם התבקשה להגיה. היא נפגעה מאוד והודיעה לשופט שהיא מפסיקה לעבוד. התובעת ציינה בתצהירה שהיא התראיינה אצל שופטת אחרת אך טרם קיבלה תשובה.

86. במועד עדותה, ביום 2.12.2020, התובעת לא עבדה. עם זאת, התובעת ציינה שהיא נמצאת במאגר העוזרים המשפטיים שבמסגרתו מתקבלות הודעות על משרות זמניות או קבועות (עמ' 84 לפרוטוקול).

87. במועד שנקבע להגשת סיכומי הנתבעות הוגשה על ידי המדינה בקשה לארכה נוספת ובקשה למתן צו לקבלת מסמכים נוספים מתיקה האישי של התובעת בהנהלת בתי המשפט בטענה כי לאחר מועד עדותה, התובעת שבה לעבוד כעוזרת משפטית. בהחלטתי מיום 3.1.2022, דחיתי את הבקשה למתן צו להמצאת מסמכים נוספים לאחר תום שמיעת הראיות תוך שציינתי כי העובדה שהתובעת נמצאת במאגר העוזרים המשפטיים צוינה בעדותה של התובעת וכי טענות הצדדים בכל הנוגע לפסיקת הפיצויים בגין הפסדי השתכרות, שמורות להם לסיכומים.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

חוות הדעת של המומחים מטעם התובעת

88. התובעת תמכה את תביעתה בחוות דעתם של ד"ר רמי אהרונסון בתחום הפסיכיאטרי וד"ר דן בוסקילה בתחום הראומטולוגי.

89. ד"ר אהרונסון בדק את התובעת ביולי 2015, עת שהייתה בשנה השלישית ללימודי המשפטים במכללת "שערי משפט". ד"ר אהרונסון שמע מפי התובעת על שני אירועי התקיפה, על מסכת של התנכלויות שהיא סבלה בבית-הספר לאחר אירועי התקיפה ועל תחושתה כי צוות בית-הספר לא התערב ולא התעניין במצבה כך שהיא "הרגישה נעזבת ובלתי מוגנת על-ידי המורים והפכה גם על-ידם לאובייקט מותר להתעללות".

ד"ר אהרונסון ציין כי התובעת סובלת מתסמונת של עקה בתר חבלתית חמורה וכי "ה-PTSD התפתח כתגובה לשני אירועי התקיפה הפיזית שעברה וגם למערכת ההתעללויות שנפשיות להן המשיכה להיות קורבן בבית הספר ומחוצה לו. מכלול אירועים אלה מהווה מצב טראומטי מורכב ומתמשך".

לדבריו: "ידוע היטב מהספרות מאז שנות ה-70 על קיומה של תופעת התעללות (mobbing) במקום עבודה ... מהעשור האחרון ישנן עבודות רבות העוסקות באפיונה של תופעת ההתעללות בבית הספר ותוצאותיה הנפשיות על הקורבן ... אחד מהאפיונים החמורים ביותר של מצב מתמשך של התעללות ושהוא גם מרכזי אצל התובעת הוא קבלת הקורבן את עצמו כראוי שיתעללו בו עם הזמן הוא או היא אף מזדהה עם מה שנאמר עליו. בכך הוא יוצר תמונה עצמית שלילית של מושפל וחסר ערך.

הספרות מציינת כי האמצעי החשוב ביותר במאבק בהתעללות והתפתחות פטולוגיה אצל הקורבן הוא התערבות טיפולית חינוכית נמרצת של צוות המחנכים עם הסביבה המתעללת ועם קורבן ההתעללות. התמיכה של הצוות החינוכי חיונית ביותר למניעת התפתחות תגובה נפשית פטולוגית אצל הקורבן".

ד"ר אהרונסון העריך את נכותה הנפשית הצמיתה של התובעת בשיעור של 50% והמליץ שהיא תקבל טיפול נפשי ותרופתי שלא ניתן לה עד אותו מועד, על מנת לנסות ולהקל על סבלה.

90. ד"ר אהרונסון נשאל בחקירתו הנגדית אשר להשפעת גירושי ההורים והנתק שהיה בין התובעת לבין אביה בתקופות מסוימות על מצבה הנפשי של התובעת והשיב כי מדובר באירועים שהתרחשו כמה שנים לפני האירועים נושא התביעה וכי בחומר הרפואי שעמד לפניו אין עדות לנזק התפתחותי או נזק נפשי או בעיה בלימודים כך שאין עדות לכך שהייתה איזושהי נכות נפשית לפני האירועים נושא התביעה (עמ' 116 ועמ' 122 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

91. ד"ר אהרונסון עומת עם העובדה שלאחר מתן חוות דעתו התובעת סיימה לימודי תואר ראשון ותואר שני במשפטים ועבדה כמתמחה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ונשאל אם עובדות אלה משנות את הערכתו באשר לגובה הנכות? לדבריו: "אני חושב שעדיין יש הגבלה בכושר הלימוד. אני לא יודע אם הייתי כותב ניכרת. ניכרת כן, אבל לא הייתי כותב בולטת, אבל היא בהחלט התקשתה בלימוד ביחד עם אנשים, והיא תיארה ולא הייתה לי סיבה לא להאמין לה, שהיא צריכה לחזור שוב ושוב ושוב, זה לוקח לה הרבה יותר זמן ומאמץ, וזו בהחלט הגבלה. יש לה יכולות קוגניטיביות מצוינות אבל יש לה הגבלה ניכרת ביכולת להשתמש בה ביכולות שלה. לא כתבתי על זה וגם לא יכולתי לדעת על זה, אבל כשאני מסתכל על רטרוספקטיבית לאור המידע שנמסר לי עכשיו לגבי הלימודים שהתובעת השלימה, אז אני חושב שזה בין היתר, הבעיות האלה, חלק מתבטאים בקשיים שלה בעבודה, כמו הבעיות בריכוז ולפי המסמכים שקראתי עכשיו ולא אז" (עמ' 117 לפרוטוקול).

92. לשאלת בית המשפט האם ניתן להבחין בין אירוע התקיפה לבין ההתנכלויות שהתובעת עברה בבית הספר, ד"ר אהרונסון השיב כי: "... לפי הבדיקה שלה, המובינג שהיה בהמשך לשתי התקיפות הראשונות, כחלק מ - PTSD גרמה לרגישות ופגיעות וחשדנות, ומין רגישות יתר שכל מיני דברים נתפסים כפוגעים ואפילו תוקפים אותה" (עמ' 118 לפרוטוקול), ובהמשך: "לשאלת בית המשפט האם אפשר לעשות אבחנה בין אירועי התקיפה שהם שני אירועים חד פעמיים, ממוקדים, לבין התוצאה של התנכלויות לאורך הדרך, אני משיב ששתי הפגיעות הגופניות הראשונות וההתנכלויות האלה, זה בעצם אירוע מתמשך, אירוע טראומתי מתמשך. יש פה גורמים שחוזרים, אבל יש פה אירוע מתמשך. לכן אני לא יכול בשום אפשרות להגיד כך וכך מזה או מזה. זה אירוע מתמשך. יכול להיות, וזה ספקולטיבי, שאם הייתה פגיעה אחת גופנית, אולי לא היה קורה משהו. מדובר באירוע מתמשך" (עמ' 119 לפרוטוקול).

93. ד"ר בוסקילה המומחה בתחום הראומטולוגיה קבע בחוות דעתו כי התסמונת הפוסט-טראומטית שהתובעת פיתחה היוותה טריגר לתסמונת של פיברומיאלגיה שהתפתחה אצלה ואשר הנכות בגינה היא בשיעור של 30%. ד"ר בוסקילה נחקר על חוות דעתו ואולם נוכח הצהרת ב"כ התובעת כי "בשלב זה אני מודיע שאני מוכן להסכים לחוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט בתחום הפיברומיאלגיה" (עמ' 51 לפרוטוקול), לא ראיתי להרחיב בדברים.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

חוות הדעת מטעם המדינה

94. המדינה הגישה את חוות דעתם של ד"ר אילה שינקמן בתחום הפסיכיאטרי, ופרופ' משה טישלר בתחום הראומטולוגי.

בישיבת 14.6.2021, לאחר תום חקירתו של המומחה מטעם בית המשפט, הודיע ב"כ המדינה שהוא מבקש למשוך את חוות הדעת של ד"ר שינקמן ולהסתמך על חוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט (עמ' 124 לפרוטוקול).

המומחים מטעם בית-המשפט

95. הנכות הנפשית - פרופ' שמואל פניג, המומחה מטעם בית המשפט בתחום הפסיכיאטרי, סקר בפתח חוות דעתו את המסמכים שהוצגו בפניו וציין כי: "מעברה, ממנו קשה להתעלם ואת חשיבותו ממזערות הנבדקת בולטת ההיסטוריה המשפחתית הקשה והניתוק רב השנים מאביה. הפער בין תיעוד זה לאופן הצגת הדברים בבדיקה על-ידי הנבדקת חזר ושוב ושוב בבדיקה. יש תיעוד קודם לאירועים נושא חוות דעת זו על קושי חברתי בבית הספר. כמו כן, יש דיווח שהייתה תלמידה טובה מאוד ואף אובחנה כמחוננת בכיתה ו'. הפסיכולוג אליו נשלחה בשנת 2005 לא אבחן אמנם פסיכופתולוגיה, אולם אבחן את הילדה כסובלת מהפרעת הסתגלות. גם במסמכי הרווחה מצוין "הנזק ההתפתחותי" הפוטנציאלי עקב הנתק מהאב. עיון בציונים לפני ואחרי האירוע הטראומטי אין ירידה משמעותית ואין מגמה ברורה של ירידה בציונים. אין תיעוד כל השנים עד לפנייה ללשכת הגיוס על טיפולים פסיכיאטריים או פסיכולוגיים כאשר התיאורים מאוחר יותר הם של חלומות וסיוטים והפרעות בשינה. בבדיקה חוזרת הנבדקת בעקשנות על כך שהיחסים עם האב היו נורמטיביים לאורך השנים אולם בתיעוד הרפואי עולה שאפילו בלשכת הגיוס טענה שאין לה קשר עם אביה ... מהצבא שוחררה בגלל שהוערך שסובלת מהפרעה נפשית אך הצליחה לסיים תואר ראשון ושני במשפטים ולהתקבל לסטאז' יוקרתי בבית המשפט המחוזי ...".

פרופ' פניג ציין כי השאלה אם נגרמה לתובעת נכות כתוצאה מהאירועים נושא התביעה אינה פשוטה "מכיוון שאין נקודת שבר פשוטה, אין ירידה ברורה בתפקוד האקדמי אחרי האירועים ויש הישגים לא מבוטלים עם התחלה של קריירה מקצועית תובענית". גם השאלה אם נגרמה נכות ברמה חברתית - זוגית אינה פשוטה שכן לא ניתן להתעלם מההיסטוריה האישית והיחסים המורכבים במשפחה שגם להם יש השלכות לא פחות משמעותיות. בסיכומם של דברים, פרופ' פניג העריך את נכותה הנפשית הכוללת של התובעת ב - 20%, כאשר 5% נכות מיוחדים לגורמים שאינם קשורים לאירועי התקיפה ו - 15% נכות מיוחדים לאירועי התקיפה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

96. בחקירתו הנגדית, פרופ' פניג התבקש להתייחס לאסמכתאות שהובאו בחוות דעתו של ד"ר אהרונסון וציין: "יש שני מושגים בספרות - אחד נקרא **bullying**, שמתלבש ספציפית ילד על ילד אחר, הופך אותו למטרה להתעללות, ויש אפילו ספרות על ילדים שהתאבדו בעקבות זה. ה **mobbing** זה כבר תופעה שבה נגררים גם אחרים, שלא תמיד מעורבים ישירות עם הקורבן. יש תמיד קורבן, זה המובי, זה הבן אדם שמתעללים בו, ויש את אוכלוסיית המתעללים שלפעמים זה סוחר כמעט כיתה שלמה, זה מה שאנחנו יודעים מהניסיון שלנו מה שנקרא חרם או תופעות דומות בביה"ס" (עמ' 25 לפרוטוקול). פרופ' פניג הוסיף ואישר כי התיאור שמופיע בהודעתה של א' במשטרה מתאים להגדרה של **mobbing** קלאסי בבית הספר (עמ' 26 לפרוטוקול), וכי תלוניתה של התובעת כפי שפורטו בהצהרת נפגעת עבירה מלמדות על התוצאות של ה- **mobbing** ועל הנזק הנפשי והפיזי שנגרם לה כתוצאה מכך, וכדבריו: "כן בהחלט גם נזק נפשי וגם נזק פיסי, כלומר, שינוי באורח החיים וצמצום חברי" (עמ' 27 לפרוטוקול).

97. פרופ' פניג אישר שהוא אינו חולק על הסימפטומטולוגיה שמתוארת בחוות דעתו של ד"ר אהרונסון, וכדבריו: "לגבי התיאור הסימפטומטי אין לי מה לחלוק, זה בהחלט מופיע בצורה עקבית בתיעוד הרפואי. היא פחות פנתה לגורמים של בריאות נפש, אבל בהחלט הפניות האלה לרופא המשפחה, לנוירולוג, מצביעים על זה שהיא בחרה כאילו ב"מסלול הסומטי" מה שנקרא" (עמ' 28 לפרוטוקול).

98. פרופ' פניג התבקש להתייחס לשאלת הקשר הסיבתי בין נכותה של התובעת לבין אירועי התקיפה במובחן מההתנכלויות שמהן סבלה לאחרים וציין כי לאור בחינת תלוניתה של התובעת בפני גורמי הטיפול השונים, יש לייחס משקל רב יותר להתנכלויות המתמשכות, וכלשונו: "...להערכתי זה יותר הענין המתמשך הזה של ההצקות, של השינוי החברתי, שהיא לא יכולה לצאת, עד שהיא עוזבת את בית הספר...". ובהמשך: "ברור שהמשקל שאני נותן להצקות המתמשכות גדול יותר מאשר של האירועים הנקודתיים של שתי התקיפות האלה. על התקיפה השנייה אפילו לא קיבלתי כל כך פרטים. בהתרשמות ומאופי התלונות אני מעריך שהדברים האלה הם דברים שנאמר אפילו כמעט חלפו, כלומר, זה לא שנשארה לה איזושהי טראומה עם הבנות. יש לה קטע עם תוקפנות, עם אלימות, שאפשר לפרש אותו לכל מיני כיוונים, אבל משהו נקודתי לא היה. יש משהו סביבתי שקורה, חוסר התערבות אולי של הגורמים המחנכים, קשה לי לכמת את זה אבל הייתי אומר משהו בסביבות 80 אחוז האירועים המתמשכים ו - 20 אחוז אירועי התקיפה" (עמ' 42 לפרוטוקול). ובהמשך, בתשובה לשאלת בית המשפט: "אני הייתי נותן גם לפי הבדיקה הייתי נותן משקל רב יותר

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

- לאירועים המתמשכים, להצקות, הטלפונים, האיומים שהמשיכו אח"כ" (עמ' 43 לפרוטוקול).
99. באת כוחה של הנתבעת 2, שאלה אם יתכן שאירועי התקיפה לא השפיעו על נכותה הנפשית של התובעת. פרופ' פניג שלל אפשרות זו וציין: "אני אומר שיש משמעות לאירועים האלה, אי אפשר לומר שאלה היו אירועים בנאליים, הייתה פה איזושהי אלימות ותוקפנות, מה החלק של מרשתך בתוך כל הסיפור הזה ומה בעולם הרגשי של התובעת משחק, מי האקטיבי שם ומי הדמות הדמונית שממנה היא פוחדת, אני לא יכול לדעת. אמרתי, לא עשיתי דיפרנציאציה כי אני לא יודע מי הנפשות הפועלות, אני יכול רק לומר שההתמשכות של ההצקות, של הטלפונים האלה, החודרנות הזו לתוך הבית, בטלפונים שהיא מקבלת בשעות לא שעות, זה כשלעצמו יכול לערער ולגרום למצוקה נפשית ואולי להפרעה נפשית, אבל לעשות את ההפרדה שם ביניהם, אני לא חושב שאני יכול. זה בית המשפט יראה את מכלול האירועים, אני לא יכול להתייחס להפרדה, הדיפרנציאציה באותה נכות שארית בין שלושת הבנות האלה" (עמ' 44 לפרוטוקול).
100. **פיברומיאלגיה** - ד"ר גבריאל ברויאר, המומחה מטעם בית המשפט בתחום הראומטולוגיה ציין בחוות דעתו כי התובעת "סובלת משילוב של פיברומיאלגיה עם מרכיב נפשי פוסט טראומטי". התסמונת החלה בצורה הדרגתית לאחר אירועי התקיפה עם תלונות שונות על כאבים ואובחנה בצורה פורמלית רק בשנת 2014. עיקר תשומת הלב הייתה נתונה לתמונה הנפשית וההפרעה הפוסט-טראומטית שממנה התובעת סובלת, אולם תסמונת הפיברומיאלגיה הייתה ועודנה קיימת במקביל ובנוסף ל - PTSD. ד"ר ברויאר העריך את נכותה של התובעת בגין פיברומיאלגיה, בשיעור של 20% וציין כי נכות זו אינה חופפת לנכות הנובעת מהתסמונת הנפשית.
- הנכות הרפואית - טענות הצדדים**
101. **טענות התובעת** - לטענת התובעת יש להעריך את נכותה הנפשית בשיעור של 50%, כקביעת ד"ר אהרונסון שהוא בעל מומחיות בתחום הפסיכיאטריה של הילד והמתבגר. גם פרופ' פניג אישר בחקירתו הנגדית כי ככל שישתבר שהתובעת עובדת באופן חלקי יש להעריך את הנכות ב - 30% וככל שהתובעת אינה מצליחה להתמיד בעבודה כלשהי, כי אז יש להעריך את נכותה הנפשית בשיעור גבוה יותר של 50% - 40% (עמ' 35 לפרוטוקול). מהראיות עולה שהתובעת לא הצליחה "להחזיק עבודה" כך שעל פי מכלול הנתונים יש להעריך את נכותה בשיעור של 50%.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בנוסף, אין מקום לנכות 5% נכות בגין מצב קודם. אין עדות לקיומה של נכות נפשית קודמת. על פי בדיקת הפסיכולוג מ - 2005 התובעת לא סבלה מבעיה נפשית ותפקדה היטב מבחינה לימודית וחברתית. מדובר במקרה של "גולגלת דקה", כלומר שחרף רגישותה של התובעת יתכן שאלמלא האירועים נושא התביעה היא לא הייתה סובלת מנכות נפשית. בנוסף לנכות הנפשית, יש לקבוע כי התובעת סובלת מנכות בשיעור של 20% בגין פיברומיאליגיה, כפי שקבע המומחה מטעם בית המשפט.

102. **טענות המדינה -** נזקיה של התובעת הוקצנו באופן ניכר. הנזקים הנטענים אינם תואמים את העובדה שהתובעת הוציאה רישיון נהיגה בגיל 17, פעילה ברשתות חברתיות, כפי שעולה מהתמונות שהוגשו וסומנו 1/1 - 9/9, סיימה תואר ראשון ותואר שני במשפטים בציונים גבוהים וקיבלה המלצות ממרצים שונים ובהמשך, סיימה התמחות עברה את בחינות הלשכה והיא עובדת כעוזרת משפטית. פרופ' פניג אישר בחקירתו הנגדית שהוא יכול לשקול להוריד את הנכות ל - 10% והעיד כי אם היה נדרש לתפקוד המקצועי בלבד "הייתי שואל את עצמי אם אחוזי הנכות האלה לא גבוהים מידי" (עמ' 35 לפרוטוקול).

התובעת לא פנתה לטיפול נפשי לאחר האירועים נושא התביעה וסביר יותר שזקיה נובעים מאירועים אחרים שהתובעת הייתה מעורבת בהם ואשר לא הובאו לידיעת המומחים הרפואיים דוגמת המשך ההצקות בתיכון, האירוע במסעדה, אירוע התקיפה בקניון או הפגיעה ברכב אופניים בהיותה נהגת חדשה. בנוסף נטען שקיימת חפיפה בין הנכות בתחום הנפשי לנכות שנקבעה בגין מחלת הפיברומיאליגיה.

103. **טענות הנתבעת 2 -** שני אירועי התקיפה היו אירועים נקודתיים שהתרחשו תוך שבוע אחד ולא גרמו לתובעת את הנזקים והנכויות הנטענות. התובעת עצמה מייחסת את נזקיה לאירועי ההתעללות בבית-הספר. התובעת לא פנתה לטיפול רפואי או טיפול פסיכולוגי בסמוך לאירועי התקיפה ועשתה זאת רק לאחר הגשת התביעה. עדותה של התובעת התגלתה כעדות מגמתית ולא אמינה. התובעת הסתירה מהמומחים הרפואיים מידע לגבי אירועים שקרו לה ומנגד, בחרה באופן מודע להעצים את האירועים נושא התביעה. גם המומחה מטעם בית המשפט, פרופ' פניג, אישר שנכותה של התובעת נובעת בעיקרה מאירועי ההצקות בבית-הספר. הנתבעת 2 אינה אחראית לנכותה של התובעת בהעדר קשר סיבתי בין אירועי התקיפה לנכויות האמורות.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

דיון

104. נוכח הקשר שבין הנכות הנפשית לנכות בגין מחלת הפיברומיאלגיה שהתפרצה בעקבות התסמונת הפוסט-טראומטית, ראיתי לדון בשאלת הנכות הרפואית בגין שתי התסמונות והקשר הסיבתי שבינן לבין האירועים נושא התביעה, במאוחד.
105. הדיון בשאלת נכותה של התובעת כמו גם בשאלת הקשר הסיבתי בין הנכות לבין האירועים נושא התביעה, מחזיר אותנו לשאלת אמינות עדותה של התובעת בכל הנוגע לתפקודה בכל תחומי החיים ושלמות התמונה שהוצגה בפני המומחים הרפואיים.
106. כפי שכבר נאמר, אין ספק בליבי שהתובעת סובלת ממצוקה נפשית שבאה לידי ביטוי גם בתסמינים גופניים שבגינם היא אובחנה כסובלת מפיברומיאלגיה. עם זאת, התרשמתי ממידה מסוימת של האדרה בעדותה של התובעת לגבי מצבה כמו גם מהעובדה שהתובעת נוטה לייחס את מצבה רק לאירועים נושא התביעה ולהתעלם או למזער את השפעתם של אירועים או גורמים אחרים על מצבה הנפשי. פרופ' פניג התייחס לדברים - ואפרט.
107. פרופ' פניג ציין בעדותו שהוא אינו חולק על התיאור הסימפטומטי שמופיע בחוות דעתו של ד"ר אהרונסון, עם זאת הוא חולק על הערכת הנכות - ודעתי כדעתו.
108. בהערכת הנכות הנפשית ראיתי להתחשב בכך שהתובעת השלימה את בחינות הבגרות באופן עצמאי ובציונים גבוהים, סיימה לימודי תואר ראשון ותואר שני במשפטים, גם זאת בציונים גבוהים ואף קיבלה המלצות ממרצים שונים. התובעת סיימה שנת התמחות בלשכתה של השופטת, עברה את בחינות לשכת עורכי- הדין בהצלחה והתקבלה כחברה בלשכת עורכי-הדין. מסלול זה של לימודים והכשרה מקצועית דורש מוטיבציה, התמדה ושילוב של יכולות קוגניטיביות, ריכוז וכוחות נפש שהתובעת הוכיחה שיש לה (עדות פרופ' פניג בעמ' 36-37 לפרוטוקול).
109. התמונות מתוך חשבון הפייסבוק של התובעת (נ/1 - נ/9), מעידות על פעילות חברתית רבות יציאה לבילויים שונים ונסיעות לחו"ל (עדותה של התובעת בעמ' 72 - 76 לפרוטוקול). לצורך הדוגמה, התובעת נשאלה על תמונות מביקור בכנסת והעידה שהיא פנתה במייל בבקשה לקבוע פגישה עם עוזרת פרלמנטרית "כי רציתי לנסות לבקש ממישהו שיגיש הצעת חוק על משהו שלמדתי עליו בתואר שני. זאת היתה פגישה של חמש דקות שבה גמגמתי. נפגשתי עם עוזרת של ח"כ אני חושבת" (עמ' 76 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

עצם הפנייה בבקשה לקבוע פגישה בעניין הצעת חוק, מעידה על יוזמה, אסרטיביות ויכולת להעלות רעיונות ולהניע מהלכים.

110. בהקשר זה ראוי להזכיר את הדרך שבה התובעת יצרה קשר עם המחנכת לפני שמיעת הראיות בטענה שהיא מבקשת המלצה למקום עבודה (עמ' 92-93 לפרוטוקול), כמו גם את נסיבות יצירת הקשר עם המורה מבית-הספר היסודי שזומנה לעדות על ידי התובעת (עמ' 68 - 69 לפרוטוקול). הדברים מעידים על התנהלות יוזמתית אם לא לומר מניפולטיבית.

111. התובעת העידה שהיא קיבלה רישיון נהיגה "**בסביבות גיל 17**" וכי מאז היא לא דיווחה למכון הרפואי לבטיחות בדרכים שהיא סובלת מנכות נפשית ומנכות בגין פיברומיאליגיה (עמ' 73 לפרוטוקול). יוזכר שלשיטתה של התובעת נכותה הנפשית מגיעה כדי 50%, והדבר אומר דרשני.

112. הקשיים שהתובעת מתארת בעבודתה כעוזרת משפטית לשופט, הן הקושי ביצירת קשרי עבודה הן הקושי בקבלת ביקורת, מתיישבים עם עדותה של כבי' השופטת כי התובעת התקשתה ביצירת קשר עם גורמים מחוץ ללשכה וכי "**אצל (התובעת) בלט חוסר הביטחון, הצורך התמידי לקבל אישור וחיזוק, לא הכילה ביקורת, וקיבלה כל הערה, מינורית ככל שתהא, כעלבון אישי עד כדי התפרצות בבכי**".

ברי כי חוסר ביטחון, קשיים בתקשורת בין-אישית וקושי בקבלת הערות והכלת ביקורת, מושפעים במידה רבה מנכותה הנפשית של התובעת. עם זאת, קשיים מסוג זה מוכרים גם בסיטואציות שונות ובמקומות עבודה שונים ואינם בהכרח תולדה של נכות נפשית.

עוד יש לציין כי חרף הקשיים שהתובעת תיארה מתקופת עבודתה כמתמחה וכעוזרת משפטית, היא העידה שהיא מנסה למצוא עבודה כעוזרת משפטית.

בנסיבות אלה איני סבורה שניתן להגיע למסקנה שהתובעת "לא מצליחה להחזיק עבודה", כנטען בסיכומים מטעם התובעת, במיוחד כשהתובעת נמצאת בתחילת דרכה התעסוקתית והיא עצמה העידה שהיא נמצאת במאגר העוזרים המשפטיים ומנסה להשתלב בעבודה כעוזרת משפטית. מעבר לכל זאת, יש לזכור כי קשת אפשרויות התעסוקה בכלל ולבעלי השכלה והכשרה משפטית בפרט, היא רחבה ביותר כך שפתוחות לפני התובעת אפשרויות תעסוקה נוספות. פרופ' פניג הבהיר כי התייחסותו לאפשרות התאורטית שהועלה בפניו על ידי ב"כ התובעת שלפיה התובעת לא תוכל להתמיד בעבודה, מתייחסת לעבודה באופן כללי, לאו דווקא לעבודה כעורכת-דין (עמ' 35 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

113. פרופ' פניג ציין בחוות דעתו ובעדותו שהוא התרשם ממצוקה אותנטית של התובעת זאת לצד מגמתיות מסוימת והצגת הדברים באופן שהתובעת מאמינה בהם (עמ' 35 לפרוטוקול). פרופ' פניג התייחס בהקשר זה לכך שהתובעת מנסה למזער את ההיסטוריה המשפחתית הקשה ואת הניתוק רב השנים מאביה, אשר תועדו הן במסמכי לשכת הרווחה הן מפיה של התובעת עצמה בבדיקתה בלשכת הגיוס (עמ' 155 בתיק המוצגים מטעם התובעת). עצם העובדה שבבדיקת הפסיכולוג מ-2005, לא נמצא שהתובעת סובלת מבעיה נפשית, אין משמעה שלרקע המשפחתי לרבות סכסוך הגירושין הקשה, הנתק רב השנים מהאב והקשר הסימביוטי עם האם, אין תרומה להתפתחות התסמונת הנפשית שממנה התובעת סובלת. כדברי פרופ' פניג בעדותו: "אני חושב שזו לא מצוקה שבאה לצורך השגת אחוזים. היא, גם בבדיקה, כשאנחנו מדברים על פגיעה שהייתה לפני תשע שנים, היא מאוד רגישה, מאוד פגיעה, מאוד, אני כתבתי גם כאילו מגמתית, אבל בכל זאת רואים שיש מצוקה. אני לא העברתי לה מבחני אמינות, מה שאני עושה לפעמים בחוות דעת. היה ברור לי שהיא במצוקה. ברור לי מצד שני שיש פה איזושהי, אני לא יודע אפילו אם זה מגמתיות או שהצגת דברים מסוימת שהיא מאמינה בה. אני לא יכול להיכנס לסוג כזה של חוו"ד ולסוג כזה של סיטואציה פורנזית לבין מה שקורה בבית, ששם שיש לנו תיעוד על מערכות יחסים בעייתיות מאוד. יהיה פה מומחה לפיברומיאלגיה. האמא שלה גם חולה בפיברומיאלגיה, זה נהיה "מחלה מדבקת". אולי זה לא מדויק. אבל יש משהו באווירה, יש אווירה מסוימת של מאבק שנים שהילדה הזו נחשפה אליו, ולא לתת לזה משקל ולהגיד שהכל מתחיל ב-2009, אני חושב שזה לא מדויק...". (עמ' 35 לפרוטוקול). ובהמשך: "...לא רק האין יחסים עם האבא, אלא גם ליחסים המורכבים עם האמא, שם אני חושב יש יותר בעייתיות....היעדר גבולות, הצורך המתמיד, האמא הפסיקה לעבוד חודש אחרי, אני לא יודע מה היה התפקוד שלה קודם...אני לא יודע מה היה מ-2009 עד היום עם האבא, מה המערכת יחסים, אבל ברור שלדברים האלה יש משקל בהתפתחות הרגשית" (עמ' 40 לפרוטוקול). יצוין בהקשר זה שגם ד"ר אהרונסון, המומחה מטעם התובעת, אישר בחקירתו הנגדית שהיחסים שבין התובעת לבין אמה מתאפיינים בתלותיות גדולה "יחסים של מין תלות ילדותית הדדית, אבל ראיתי מן טשטוש של גבולות, הייתי קורא לזה סימביוזה" (עמ' 115 לפרוטוקול).

114. לא למותר להזכיר שבתחילה גם האם הגישה תביעה בטענה שכתוצאה מהאירועים נושא התביעה נגרמה לה נכות נפשית ונכות בגין פיברומיאלגיה, תביעה שאותה זנחה במהלך שמיעת הראיות (עמ' 112 לפרוטוקול). עם זאת, בעצם הגשת התביעה יש כדי להעיד על הקשר הבעייתי שבין התובעת לאמה. זאת ועוד, האם העידה שהיא סובלת מפיברומיאלגיה ושגם אמה וסבתה סבלו מתסמונת זו, וכדבריה: "... להבנתי סבתי

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

סבלה מפיברומיאלגיה. סבתי לא היתה מעולם מאובחנת. אמא שלי כן היתה מאובחנת, שנים יותר מאוחר" (עמ' 127 לפרוטוקול).

115. פרופ' פניג התייחס בעדותו לשאלת הרווח המשני הקשורה בטבורה לאופן שבו התובעת תופסת את הדברים, וכדבריו: "יש פה אפילו רווח ראשוני אני אומר, מהבחינה הזו שכשיש לנו אויב או כשיש לנו סיבה למצוקה, זה גם נותן רווח ראשוני, רווח ברמה התוך נפשית אפילו, הרווח המשני זה כל הדברים היותר גלויים, כספי וכו', אבל אני חושב שיש כאן גם רווח ראשוני. לשאלת בית המשפט, יש משהו שנרגע מבחינה נפשית, אם זה בגלל שתי הבנות האלה, אז זה לא בגלל דברים אחרים" (עמ' 37 לפרוטוקול).

116. סיכומם של דברים - פרופ' פניג התייחס בחוות דעתו ובחקירתו הנגדית למכלול השיקולים וציין כי בהתחשב בתפקודה של התובעת בלימודים ובעבודה ובהתחשב במצוקה הנפשית, ברגישויות שלה ובפגיעה ביחסים הבין-אישיים הוא סבור שיש להעריך את הנכות הנפשית הכוללת ב - 20% (עמ' 35 ועמ' 40 לפרוטוקול). לאחר עיון בטענות הצדדים, אני סבורה שקביעתו זו של פרופ' פניג מאזנת באופן ראוי בין מכלול השיקולים והנתונים הרלוונטיים ועל-כן ראיתי לאמצה.

117. הנכות בגין פיברומיאלגיה - ד"ר ברויאר ציין בעדותו כי חוות דעתו מתבססת על התלונות והמידע שהתובעת מסרה לו ועל המסמכים שעמדו בפניו (עמ' 151 ו- 158 לפרוטוקול).

118. ד"ר ברויאר נשאל אם לתאונת דרכים שהתובעת עברה (פגיעה ברכב אופניים ללא עדות לכך שהתובעת סבלה פגיעה פיזית) או לאירועי התקיפה הנוספים שתוארו בטופס התביעה למ"ל (עמ' 139 לתיק המוצגים מטעם הנתבעת), יכולה להיות השפעה על התפתחות התסמונת של פיברומיאלגיה והשיב כי הדבר אפשרי, וכדבריו: "אני מסכים למרות שאני נוטה לחשוב שהיה בהם משהו מצטבר. ז"א שאם הפיברומיאלגיה הבשילה לכדי משהו, היא נבנה וכל אירוע הוסיף את שלו" (עמ' 153-154 לפרוטוקול). ד"ר ברויאר אישר שלא היה ידוע לו על אותה תאונת דרכים (עמ' 155 לפרוטוקול) ואף לא היה ידוע לו על אירועי התקיפה הנוספים (האירוע במסעדה ואירוע התקיפה בקניון - ב.ט, עמ' 153 לפרוטוקול). בהמשך הוסיף ד"ר ברויאר והסביר "כי זו טבעה של הפיברומיאלגיה, ארוע על גבי ארוע על גבי ארוע...כי אדם הוא אדם והחויות שהוא צובר נבנות אחת על גבי השניה" (עמ' 159 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

119. בכל הנוגע להיסטוריה המשפטית, ד"ר ברויאר נשאל אם יתכן שתהליך גירושין בין ההורים תרם להתפתחות הפיברומיאלגיה, והשיב כי: "זה היה יכול להיות אלמלא הקביעה של הפסיכולוג מ - 2005 שאין, לא קיימת בעיה נפשית" (עמ' 154 לפרוטוקול), ובהמשך: "לפי מסמכי גורמי בריאות הנפש כבר קבעו שהגירושין של ההורים לא גרמו לפגיעה נפשית. החל ממועד התקיפות המתוארות מתחיל תיעוד רפואי שעולה לכדי תמונה של פיברומיאלגיה כפי שאובחן מאוחר יותר" (עמ' 159). בעניין זה לא ראיתי לקבל את דעתו של ד"ר ברויאר.

המסמך המתעד את בדיקת הפסיכולוג משנת 2005, אינו בגדר חוות דעת של מומחה. לא זו בלבד שאין מדובר בחוות דעת אלא שהמכתב מבוסס בעיקרו על דברי האם ולא ברור כלל איזו בדיקה נערכה על-ידי הפסיכולוג. יתרה מכך, עצם העובדה שפסיכולוג קליני שבדק את התובעת בשנת 2005, לא מצא שהיא סובלת מבעיה נפשית באותה עת, אין משמעה שלרקע המשפחתי לרבות סכסוך הגירושין הקשה, הנתק רב השנים מהאב והקשר הסימביוטי וחסר הגבולות עם האם, אין תרומה להתפתחות התסמונת הנפשית שממנה התובעת סובלת ואשר בעקבותיה התפתחה גם מחלת הפיברומיאלגיה.

120. ד"ר ברויאר ציין בעדותו שקביעתו בשאלת הקשר הסיבתי מתבססת למעשה על קביעת גורמי בריאות הנפש (עמ' 154 ועמ' 162 לפרוטוקול). משפרופ' פניג קבע כי יש ליחס לרקע המשפחתי תרומה למצבה הנפשי של התובעת, אני סבורה כי יש להתחשב בכך גם ביחס לנכות בגין הפיברומיאלגיה. זאת במיוחד כאשר בחוות דעתו של ד"ר ברויאר אין התייחסות לכך שגם אימה של התובעת סובלת מפיברומיאלגיה או למערכת היחסים הסימביוטית שבין התובעת לאימה, נושא שפרופ' פניג התייחס אליו בהרחבה.

121. סיכומם של דברים - נוכח קביעתו של פרופ' פניג כי לרקע המשפחתי לרבות הקשר הסימביוטי עם האם, יש תרומה למצבה הנפשי של התובעת, אני סבורה שיש להתחשב בכך גם בקביעת הקשר הסיבתי בין האירועים נושא התביעה לבין הפיברומיאלגיה שהתפתחה בעקבות התסמונת הנפשית. לפיכך ראיתי לקבוע כי יש להתייחס לנכותה של התובעת, הן בתחום הנפשי הן בגין הפיברומיאלגיה כמכלול ולייחס חלק מהנכות הכוללת לגורמים שאינם קשורים לתביעה ובכללם הרקע המשפחתי והאירועים הנוספים שד"ר ברויאר אישר שהוא לא ידע עליהם ויכול שגם הם השפיעו על התפתחות מחלת הפיברומיאלגיה.

122. חפיפה בין הנכויות - לאחר עיון בטענות הצדדים, לא ראיתי לקבל את הטענה בדבר חפיפה בין הנכויות. פרופ' פניג נשאל האם יש חפיפה בין התסמינים הקשורים לנכות

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

הנפשית לבין התסמינים שבגינם נקבעה הנכות בגין מחלת הפיברומיאלגיה והשיב: "לפי דעתי כן, הסיוטים הפחדים, ההימנעות, היא יותר בכיוון של הפרעה בתר חבלתית" (עמ' 39 לפרוטוקול).

מנגד, ד"ר ברויאר קבע כי הנכות בגין הפיברומיאלגיה אינה חופפת לנכות הנפשית והסביר כי הנכות נקבעה על בסיס הבדיקה הקלינית והמסמכים הרפואיים המתעדים תלונות רבות על כאבים, וכדבריו: "אינני חושב שיש חפיפה בין הנכות הנובעת מ PTSD לבין הנכות מפיברומיאלגיה, אלה תסמונות שונות שיש מרכיבים משותפים, אבל התסמונות נפרדות ומטופלות על ידי גורמי מקצוע שונים. לכן אני סבור שהנכות היא נפרדת" (עמ' 157 לפרוטוקול). בנסיבות אלה, כאשר פרופ' פניג התייחס בקביעת הנכות לתסמינים הנפשיים ואילו ד"ר ברויאר התייחס לתסמינים הגופניים לרבות כאב מוחשי עם בסיס פיזיולוגי (עמ' 160 לפרוטוקול), ראיתי לקבל את דעתו של ד"ר ברויאר ולקבוע כי אין חפיפה בין הנכויות.

123. הנכות הרפואית הכוללת - סיכומם של דברים, ראיתי לקבוע כי הנכות הנפשית הכוללת של התובעת היא בשיעור של 20% וכי בנוסף התובעת סובלת מנכות בשיעור של 20% בגין פיברומיאלגיה.

הנכות הרפואית המשוקללת מסתכמת אפוא ב - 36% נכות. לשאלת הקשר הסיבתי שבין הנכות לבין האירועים נושא התביעה אתיחס להלן.

פרק ה - הקשר הסיבתי

הקשר הסיבתי בין הנכות לבין האירועים נושא התביעה

124. אין בידי לקבל את טענת ב"כ התובעת כי מדובר במקרה של "גולגולת דקה" וכי בהעדר עדות לנכות נפשית קודמת, אין מקום לייחס חלק מהנכות לעברה של התובעת. לא מדובר באירוע תאונתי חד שגרם לפגיעה אלא בצבר של גורמים ואירועים שהובילו להתפתחות של תסמונת פוסט-טראומטית ובעקבותיה גם למחלת הפיברומיאלגיה. כפי שכבר צוין, ראיתי לקבל את קביעתו של פרופ' פניג כי ההיסטוריה המשפחתית והקשר הבעייתי עם האם, תרמו גם הם להתפתחות הנכות הנפשית שממנה התובעת סובלת וכי יש להתחשב בתרומת הרקע המשפחתי גם ביחס לנכות בגין פיברומיאלגיה.

125. כאמור, פרופ' פניג ראה לייחס רבע מהנכות הנפשית לגורמים שאינם קשורים לתביעה ובהקשר זה הוא התייחס להיסטוריה המשפחתית לרבות הנתק מהאב והקשר הבעייתי עם האם.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

אני סבורה כי מעבר להיסטוריה המשפחתית יש להתחשב גם בתרומתם של גורמים ואירועים נוספים שאירעו לתובעת ואשר לא הובאו לידיעת המומחים הרפואיים ולא נלקחו בחשבון בקביעת הקשר שבין הנכות לבין האירועים נושא התביעה (להלן: **"האירועים הנוספים"**).

126. עיון בחוות הדעת כמו גם בחקירתם הנגדית של המומחים מעלה שגם פרופ' פניג וגם ד"ר ברויאר לא התייחסו לכך שהתובעת, כך על-פי עדותה, המשיכה לסבול מהתנכלויות והצקות גם בבית הספר התיכון (סעיף 51 לתצהיר ועמ' 90 לפרוטוקול). בנוסף, המומחים הרפואיים לא היו מודעים לאירועים נוספים דוגמת האירוע במסעדה, אירוע התקיפה בקניון, ותאונת הדרכים שבה התובעת לא נפגעה בעצמה אך פגעה ברוכב אופניים בהיותה נהגת צעירה. ד"ר ברויאר אישר בחקירתו הנגדית כי לאירועים דוגמת אלה יכולה להיות השפעה על התפתחות הפיברומיאלגיה, וכדבריו: **"כי זו טבעה של הפיברומיאלגיה, ארוע על גבי ארוע על גבי ארוע...כי אדם הוא אדם והחוויות שהוא צובר נבנות אחת על גבי השניה"** (עמ' 159 לפרוטוקול).

127. גם המומחה מטעם התובעת, ד"ר אהרונסון, נשאל במסגרת החקירה הנגדית לגבי האירוע במסעדה ואירוע התקיפה בקניון ואישר שלכל אירוע יכולה להיות השפעה על מצבה של התובעת, עם זאת ציין שהוא אינו יכול להתייחס לאירועים שהוא לא ידע עליהם (עמ' 114 לפרוטוקול).

128. בהתחשב בכך שהמומחים הרפואיים מטעם בית המשפט לא היו מודעים לאירועים הנוספים ולא התייחסו לכך שהתובעת המשיכה לסבול מהצקות והשפלות גם בתיכון, אם כי לא באותה אינטנסיביות כמו שתוארה ביחס לתקופה שלאחר אירועי התקיפה (ויוזכר כי התיכון אינו בבעלות או בהנהלת המדינה), ובהתחשב בכך שמדובר בנכות שהתפתחה בגין צבר של אירועים והמומחים אישרו שגם לאירועים הנוספים יכולה להיות השפעה על התפתחות מצבה ונכותה של התובעת, אני סבורה כי יש להביא בחשבון את מכלול הגורמים והאירועים שאינם קשורים לתביעה ואשר תרמו להתפתחות נכותה הכוללת של התובעת. יוזכר כי הלכה היא שחוות דעתו של מומחה רפואי, לרבות מומחה מטעם בית המשפט, היא בגדר ראיה מתוך מכלול הראיות. בית המשפט הוא הפוסק האחרון בשאלות שברפואה והוא רשאי לשנות מקביעותיו של המומחה הרפואי מקום בו התברר שהשתית העובדתית שהוצגה בפני המומחה אינה נכונה או שאינה מלאה (ע"א 2160/90 רז נ' לאץ, פ"ד מז (5) 170 (1993)).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

129. פרופ' פניג ראה להעריך את תרומתה של ההיסטוריה המשפחתית להתפתחות הנכות הנפשית, ברבע מהנכות הכוללת. בהתחשב באירועים הנוספים שהמומחים הרפואיים מטעם בית המשפט ואף המומחה מטעם התובעת, לא היו מודעים אליהם בעת עריכת חוות דעתם, ראיתי להעריך את תרומתם של כלל הגורמים והאירועים שאינם קשורים לתביעה, הן הרקע המשפחתי הן האירועים הנוספים, בשליש מתוך הנכות הרפואית הכוללת.

130. סיכומם של דברים - ראיתי לקבוע כי נכותה הרפואית הכוללת של התובעת בגין הפגיעה הנפשית ובגין הפיברומיאלגיה שהתפרצה בעקבותיה היא בשיעור של משוקלל של 36%. מתוך הנכות הכוללת ראיתי לייחס לאירועים נושא התביעה, הן אירועי התקיפה הן אירועי ההתנכלות וההצקות בבית-הספר, שני שלישי מהנכות הכוללת, כך שהנכות בגין האירועים נושא התביעה היא בשיעור של 24%. הנכות בגין הגורמים הנוספים שאינם קשורים לתביעה (הרקע המשפחתי והאירועים הנוספים), תעמוד על 12% מתוך הנכות הכוללת.

הקשר הסיבתי הפנימי - היחסים בין הנתבעות

הנכות בגין האירועים נושא התביעה - נזק אחד או נזק ניתן לחלוקה?

131. המדינה טוענת כי נכותה של התובעת נגרמה כתוצאה משני אירועי התקיפה ומהאירועים הנוספים שאינם קשורים לטענות בדבר התעללות בבית-הספר. המדינה לא התייחסה בסיכומה לשאלת החלוקה בין הנתבעות היה וטענותיה בדבר העדר אחריות והעדר קשר סיבתי בין אירועי ההתעללות בבית הספר למצבה של התובעת, תדחנה.

132. הנתבעת 2 טוענת כי נכותה של התובעת נגרמה כתוצאה מהאירועים בבית-הספר ולא כתוצאה משני אירועי התקיפה שהיו אירועים נקודתיים. הנתבעת 2 מסתמכת בהקשר זה על עדותו של פרופ' פניג בחקירה נגדית שאישר כי משקלם של אירועי התקיפה בגרימת הנכות הוא פחות משמעותי וכי את מירב המשקל יש לייחס לאירועי ההתנכלות בבית-הספר (עמ' 42 לפרוטוקול).

133. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים אני סבורה כי יש לראות בנכות בגין האירועים נושא התביעה כנזק אחד שאינו ניתן לחלוקה - ואנמק.

134. התובעת העידה כי ההצקות, האיומים וההשפלות שהיא חוותה בבית-הספר החלו מיד למחרת אירוע התקיפה הראשון ובעקבות התלונה שהיא הגישה במטרה, כדבריה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בתשובה לשאלת ב"כ הנתבעת 2 מדוע חלה התדרדרות במצבה הנפשי? :**"כי לא הפסיקו לתקוף אותי, לא שמרו עליי. הדם שלי היה מותר וזה היה בסדר כי מגיע לי כי התלוננתי"** (עמ' 97 לפרוטוקול). נוכח העובדה שההתנכלויות והאיומים החלו מיד למחרת אירוע התקיפה הראשון ובעקבות הגשת התלונה במשטרה בין היתר גם כנגד נערות שלמדו בבית הספר, ראיתי לקבוע כי מדובר בשרשרת של אירועים שקשורים זה בזה ואשר התרחשו בסמיכות זמנים עד כי יש לראות בהם כאירוע טראומטי מתמשך.

135. ד"ר ברויאר העיד שהוא אינו יכול לייחס את הפיברומיאלגיה לאירוע מסוים ואף אינו יכול להפריד בין הגורמים להתפתחות התסמונת (עמ' 157 לפרוטוקול). כשנשאל האם יתכן ששני אירועי התקיפה לא הובילו לפיברומיאלגיה אלא ההתעללות בבית הספר, השיב: **"האירועים כולם יחד הובילו לאבחנה של פיברומיאלגיה, אין לי דרך לחלק בין האירועים השונים"** (עמ' 159 לפרוטוקול).

136. גם פרופ' פניג הסתייג בהמשך עדותו מהניסיון להפריד בין הנכות שנגרמה כתוצאה מאירועי התקיפה לבין זו שנגרמה כתוצאה מההצקות שבאו לאחריהם, וכדבריו: **"קשה לי לומר. זה לא דברים שהם מנותקים. נגיז ככה - שההצקות כאילו יש להן בסיס, היא כבר יודעת שיש להן כיסוי...אז לכן לעשות פה הפרדה מוחלטת אי אפשר, זה משהו שהוא מתגלגל..."** (עמ' 43 לפרוטוקול). ובהמשך: **"אני אומר שיש משמעות לאירועים האלה (אירועי התקיפה - ב.ט), אי אפשר לומר שאלה היו אירועים בנאליים, הייתה פה איזושהי אלימות ותוקפנות, מה החלק של מרשתך (הנתבעת 2 - ב.ט) בתוך כל הסיפור הזה ומה בעולם הרגשי של התובעת משחק, מי האקטיבי שם ומי הדמות הדמונית שממנה היא פוחדת, אני לא יכול לדעת. אמרתי, לא עשיתי דיפרנציאציה כי אני לא יודע מי הנפשות הפועלות, אני יכול רק לומר שההתמשכות של ההצקות, של הטלפונים האלה, החודרנות הזו לתוך הבית, בטלפונים שהיא מקבלת בשעות לא שעות, זה כשלעצמו יכול לערער ולגרום למצוקה נפשית ואולי להפרעה נפשית, אבל לעשות את ההפרדה שם ביניהם, אני לא חושב שאני יכול. זה בית המשפט יראה את מכלול האירועים, אני לא יכול להתייחס להפרדה, הדיפרנציאציה באותה נכות שארית בין שלושת הבנות האלה"** (עמ' 44 לפרוטוקול).

137. בנסיבות אלה, כשמדובר בשרשרת של אירועים סמוכים שנובעים זה מזה וקשורים זה בזה, אני סבורה שלא ניתן להפריד או להבחין בין הנזק שנגרם בגין שני אירועי התקיפה לבין הנזק שנגרם כתוצאה מההצקות וההתנכלויות שהחלו מיד לאחר אירוע התקיפה הראשון ובעקבות הגשת התלונה למשטרה. המסה הקריטית של אירועי ההצקה והאיומים התרחשה בסמוך לאחר אירועי התקיפה, דהיינו בתקופה שעד סיום הלימודים

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בבית-הספר (סיום כיתה ט'). מעדותה של התובעת עולה שהיא חוותה את הדברים כאירוע טראומטי מתמשך ואין לי אלא לשוב ולהפנות בהקשר זה לדברי התובעת בהצהרת נפגעת עבירה: **"כל סוף החטיבה שהיה אמור להיות מתוק ורגוע יחסית לקראת התיכון היה מלא בהשפלות והעלבות התחושות שלי היו של איום שאף גורם מוסמך כמו בית הספר או המשטרה שאמורים לגרום לי להרגיש שיש מי ששומר עלי שמגן וממגר את האלימות שלא תחזור שוב, איכזבו אותי לחלוטין"**.

לפיכך ראיתי לקבוע כי יש לראות בשני אירועי התקיפה ובאירועי ההצקות והאיומים שהופנו כנגד התובעת בתקופה הסמוכה שלאחריהם, קרי: עד סיום הלימודים בבית-הספר, כאירוע טראומטי מתמשך שהנכות שנגרמה בגינו היא בגדר נזק אחד שאינו ניתן לחלוקה.

138. סיכומם של דברים - המדינה מזה והנתבעות 2 ו-3 מזה הן מעוולות בנפרד שגרמו לנזק אחד שאינו ניתן לחלוקה. לפיכך, הנתבעות חבות באחריות ביחד ולחוד במישור היחסים שבינן לבין התובעת בגין הנזק שנגרם כתוצאה מהאירועים נושא התביעה (ע"א 7436/12 **כלל חברה לביטוח בע"מ נ' ב.י.מ. חברה לבניה בע"מ** (6.7.2017); ד"נ 15/88 **מלך נ' קורנהויזר**, פ"ד מד(2) 89 (1990)).

139. אשר ליחסים הפנימיים שבין הנתבעות - סעיף 84(ב) לפקודת הניקין קובע כי חלוקת האחריות ביחסים הפנימיים בין מעוולים תיקבע על-פי **"הצדק והיושר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק"**.

בנסיבות העניין ראיתי להביא בחשבון כי אחריותן של הנתבעות 2 ו-3 בגין שני מעשי התקיפה נובעת ממעשה פלילי שיש עמו כוונה, בעוד שאחריותה של המדינה מבוססת על עוולת הרשלנות. לפיכך ונוכח קביעתי כי הנכות שיוחסה לאירועים נושא התביעה היא בגדר נזק אחד שאינו ניתן לחלוקה, ראיתי לחלק את האחריות ביחסים הפנימיים שבין הנתבעות כך שעל המדינה תוטל 50% מהחבות, ועל הנתבעות 2 ו-3 ביחד ולחוד תוטל 50% מהחבות.

פרק ו - גובה הנזק

הנכות התפקודית ושיעור הגריעה מכושר ההשתכרות

140. כאמור, התובעת התברכה ביכולות אינטלקטואליות גבוהות, הייתה תלמידה מצטיינת ועל אף שעזבה את מסגרת הלימודים בתיכון בעקבות מצבה הנפשי היא השלימה את בחינות הבגרות בציונים גבוהים. התובעת סיימה לימודי תואר ראשון ותואר שני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

במשפטים. עם זאת, אין במסלול הלימודים וההכשרה המקצועית שהתובעת סיימה בהצלחה, או בכך שעבדה כמתמחה וכעוזרת משפטית, כדי למעט מהעובדה שנכותה של התובעת היא בעלת השפעה תפקודית ממשית כמתואר בחוות דעתם ובעדויותיהם של המומחים הרפואיים. בהקשר זה ראיתי להפנות לעדותו של ד"ר ברויאר: **"הפיברומיאליגיה נוכחת בחייה 24 שעות. על פי רוב יהיו לילות עם הפרעות שינה ניכרות. יהיו כאבים במשך היום, מרבית שעות היום יהיה ירידה ביכולת התפקוד, לא אבדן אבל ירידה ביכולת התפקוד. ז"א שאם אדם יכול למלא את יומו בפעילות מהבוקר עד הלילה ולהשלים משימות, נוכח הפיברומיאליגיה הוא יכול להשלים פחות משימות"** (עמ' 152 לפרוטוקול, ראו גם את עדות פרופ' פניג בעמ' 34-38 לפרוטוקול). מדובר אם כן בנכות תפקודית שיש לה השפעה על כל תחומי החיים.

141. **שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות** - בהתחשב בכך שהנכות הרפואית שהוערכה בשיעור של 24% נכות היא נכות תפקודית, לא ראיתי לסטות מהכלל המקובל בפסיקה שלפיו שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות של מי שנפגע בהיותו קטין יוערך בהתאם לשיעור הנכות התפקודית (ע"א 10064/02 **מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' אבו חנא** (27.9.2005) (להלן: **"אבו חנא"**); ע"א 2113/90 **אדלר נ' סוכנויות דרום בע"מ** (21.12.1992); ע"א 354/12 **פלונית נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ** (18.7.2012)).

142. **בסיס השכר** - לטענת התובעת, נוכח יכולותיה שהן גבוהות מהמוצע, לימודיה במגמת תקשוב שבה למדו מקצועות עם **"קריצה"** לתחומי הטכנולוגיה והיי-טק, ונוכח העובדה שסיימה לימודים אקדמאיים, יש לבסס את פסיקת הפיצויים על בסיס השכר הממוצע לבעלי מקצועות אקדמאיים בסך של 16,000 ₪ לחודש. לא ראיתי לקבל טענה זו.

143. משהתובעת נפגעה בהיותה קטינה, ראיתי לפסוק את הפיצויים בגין הפסדי השתכרות והפסד כושר השתכרות בהתאם ל"דרך המלך" בחישוב הפיצויים למי שנפגעו בהיותם קטינים, על בסיס הנכות התפקודית והשכר הממוצע במשק (**אבו חנא**; ע"א 5148/05 **קוגלמס נ' לוי** (20.2.2008); ע"א 778/83 **עזבון סעידי נ' פור**, פ"ד מט (4) 628, 634-633 (1986)). חישוב הפיצויים על בסיס השכר הממוצע במשק מהווה כלי עזר המאפשר לנו להתגבר על העמימות הראייתית בשאלה מה היו קורותיו של מי שנפגע בהיותו קטין, ואף נועד לקבוע כללים אחידים בפסיקת הפיצויים למי שנפגעו בהיותם קטינים.

144. אמנם התובעת סיימה לימודי תואר שני במשפטים והחלה את דרכה בשוק העבודה. עם זאת, איני סבורה שיש בכך כדי להצדיק סטייה מהכלל של פסיקת הפיצויים על בסיס השכר הממוצע במשק למי שנפגע בהיותו קטין. מן המפורסמות הוא שבמקצוע עריכת-

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

הדין, קשת אפשרויות העבודה ובהתאם גם טווחי ההשתכרות, הם רחבים ביותר. יש המשתכרים הרבה למעלה מהשכר הממוצע במשק ויש שאינם מגיעים לשכר זה. שכרה של התובעת מעבודתה כעוזרת משפטית, לא הוכח ואולם נראה שבגדר "ידיעה שיפוטית" היא כי שכרם של עוזרים משפטיים, לפחות בשנים הראשונות לעבודתם, אינו מגיע כדי השכר הממוצע במשק. בנסיבות אלה, לא מצאתי כי יש הצדקה לסטות מהדרך המקובלת לחישוב הפיצויים על בסיס השכר הממוצע במשק ושיעור הנכות התפקודית. עוד יוזכר כי פסיקת הפיצויים על בסיס השכר הממוצע במשק לכל אורך חיי העבודה מאזנת גם בין השתכרות נמוכה יותר בתקופת הלימודים ופיתוח הקריירה לבין השתכרות פוטנציאלית גבוהה יותר בהמשך הדרך (ע"א 3175/11 **דביר נ' ציון** (1.12.2022)).

145. את השכר הממוצע במשק יש לקבוע בהתאם להוראת סעיף 1 בחוק השכר הממוצע (הוראת שעה - נגיף הקורונה החדש), התשפ"א - 2020 (להלן: "**חוק השכר הממוצע**") הקובעת כי:

"על אף האמור בהגדרה "**השכר הממוצע**" שבסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, ובסעיף 2 לאותו חוק, השכר הממוצע בשנת הכספים 2021 ובשנת הכספים 2022 יהיה השכר הממוצע ביום ט"ז בטבת התשפ"א (31 בדצמבר 2020)".

השכר הממוצע במשק מסתכם על כן בסך של 10,595 ₪ ברוטו (ראו לעניין זה החלטתו המפורטת של חברי כב' השופט ר' חיימוביץ בת"א 44398-08-19 **פלוניס נ' המאגר הישראלי לביטוח רכב - "הפול"** (13.4.2021), והאסמכתאות המפורטות שם).

חישוב הפיצויים בגין הפסדי השתכרות

147. התובעת ילידת ספטמבר 1994, כיום כבת 27 שנים.

148. **הפסד בתקופת הצבא** - בהתאם להלכה שנפסקה בע"א 357/80 **נעים נ' ברדה** פ"ד לו (3) 762 (1982), מי שנפגע בהיותו קטין ולא גויס לצבא בשל פגיעתו זכאי לפיצוי בגין הפסד צרכי מחיה המסופקים למי שמשרת בצבא כגון: אוכל, מדור, ביגוד וכיו"ב. שוויין של הטבות אלה הוערך בכ-70% מהשכר הממוצע במשק.

בענייננו, נקבע כי התובעת לא כשירה לשירות צבאי בשל תסמונת פוסט טראומטית "**PTSD עקב תקיפה פיזית על ידי בנות אחרות מלפני שלוש שנים**". לפיכך התובעת זכאית לפיצוי בשיעור של 70% מהשכר הממוצע במשק בתקופה זו, מסתכם בסכום מעוגל של 177,800 ₪, ובצירוף ריבית מאמצע התקופה סך של 195,600 ₪ (במעוגל).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

149. **הפסד השתכרות בעבר** - מגיל 20 עד היום, משך כ - 90 חודשים מסתכם בסך של 228,852 ₪ (90x0.24x10,595), ובצירוף ריבית מאמצע התקופה, סך מעוגל של 237,300 ₪.

הפסד השתכרות בעתיד - עד הגיעה של התובעת לגיל 67 מסתכם בסכום מעוגל של 705,700 ₪.

150. **הפסדי הפרשות לפנסיה** - הפיצוי בגין הפסד הפרשות לפנסיה יחושב בשיעור של 12.5% מהפיצוי בגין הפסדי השתכרות בעבר ובעתיד, בסך מעוגל של 118,000 ₪ (ע"א 7548/13 שפון נ' תורג'מן (27.1.2014); ת"א (מחוזי חיפה) 16951-04-10 ע.מ.מ נ' ע.מ.ר. (31.12.2013)).

עזרת הזולת

151. בנסיבות העניין סביר בעיניי כי התובעת נזקקה לעזרה מסוימת בתקופה הסמוכה שלאחר האירועים נושא התביעה לרבות עזרה בלימודים. עם זאת, לא הוכחו הוצאות מיוחדות שנגרמו עקב כך. כן סביר בעיניי כי בהתחשב בנכות המשולבת בגין הפגיעה הנפשית והפיברומיאליגיה, התובעת עשויה להיזקק לעזרה בניהול משק בית ותחזוקתו. בהתחשב בכלל הנסיבות, ראיתי להעריך את הפיצוי בגין עזרת הזולת, בעבר ובעתיד, בסכום גלובלי של 300,000 ₪.

הוצאות

152. התובעת עותרת לפסיקת פיצויים בגין הוצאות רפואיות לרבות בגין טיפולים רפואיים ונפשיים, פיזיותרפיה, הידרותרפיה ורכישת תרופות. נוסף על כך נטען להוצאות בגין רכישת קנאביס רפואי שהתובעת קיבלה אישור לצריכתו ביוני 2018 (נספח י לתצהיר), ועלות רכישתו מסתכמת בכ - 470 ₪ לחודש. כן נטען לפיצוי בגין הוצאות נסיעה לטיפול רפואי.

המדינה טוענת כי כל ההוצאות הרפואיות ממומנות על ידי קופת החולים שבה התובעת חברה. אשר לקנאביס, צורפו 10 קבלות בלבד בגין רכישת קנאביס שהאחרונה שבהן היא מחודש יוני 2019, כך שלא הוכח שימוש בקנאביס רפואי לאחר מועד זה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

בהתחשב בכך שהתובעת זכאית לקבל את הטיפול הרפואי הדרוש לה במסגרת קופת החולים שבה היא חברה ומכוח הוראות חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ב - 1992, מחד גיסא ומאידך גיסא, בהתחשב בהוצאות יתרות ותשלום דמי השתתפות בקבלת טיפול רפואי ורכישת תרופות וכן בהוצאות נסיעה לטיפול רפואי, ומשלא הוכחה המלצה עתידית של המומחים לשימוש עתידי ארוך טווח בקנאביס, ראיתי לפסוק פיצוי גלובלי בסכום כולל של 50,000 ₪ בראש נזק זה.

כאב וסבל

153. בהתחשב בכלל הנסיבות ובנכותה של התובעת המתבטאת במצוקה נפשית ומחלת הפיברומיאלגיה ובהתחשב בכך שהנכות בגין האירועים נושא התביעה הוערכה בשיעור של 24%, ראיתי להעריך את הפיצוי בגין הנזק הלא ממנוי - כאב וסבל, בסכום של 300,000 ₪.

סיכום וניכויים

154. מהנימוקים המפורטים ראיתי לקבוע כי על הנתבעות ביחד ולחוד לפצות את התובעת בגין הנזקים תולדת האירועים נושא התביעה..

155. סכומי הפיצויים כפי שנפסקו בראשי הנזק השונים הם כדלקמן:

א. הפסד בתקופת הצבא - 195,600 ₪

ב. הפסד השתכרות בעבר - 237,300 ₪

ג. הפסד השתכרות בעתיד - 705,700 ₪

ד. הפסד הפרשות לפנסיה - 118,000 ₪

ה. עזרת הזולת - 300,000 ₪

ו. הוצאות - 50,000 ₪

ז. כאב וסבל - 300,000 ₪

ובסך הכל – 1,906,600 ₪.

156. **ניכויים** - מסכום הפיצויים יש לנכות את גמלאות הנכות הכללית ששולמו ומשולמות לתובעת.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

המדינה הגישה חוות דעת אקטוארית שנערכה על ידי האקטואר א' בוכבינדר ולפיה גמלאות המל"ל מסתכמות בסכום כולל של 1,018,793 ₪.

התובעת מצידה הגישה חוות דעת אקטוארית שנערכה על ידי ד"ר ת' לוי. לפי חוות דעת זו בהתחשב בתשלום קצבת זקנה מגיל 62, סכום הגמלאות מסתכם בסך כולל של 939,401 ₪.

כן נטען כי אם התובעת תעבוד, יש להפחית מהקצבה את הסכומים המפורטים בטבלה המצורפת לחוות הדעת, בהתאם לגובה ההשתכרות. יצוין כי התובעת העידה שבתקופת עבודתה קצבת הנכות שקיבלה הופחתה מסכום של 3,200 ₪ לסכום של 2,800 ₪ (עמ' 84 לפרוטוקול).

בנוסף נטען כי אם בית המשפט יראה לייחס חלק מהנכות לגורמים אחרים הרי שיש להפחית את גמלאות המל"ל באופן יחסי, בהתאם להלכה שנפסקה ברע"א 1459/10 המוסד לביטוח לאומי נ' כלל חברה לביטוח בע"מ (27.3.2011).

בהיעדר התייחסות לטענות התובעת בסיכומים מטעם המדינה, ראיתי לקבל את חוות הדעת האקטוארית מטעם התובעת המבוססת על הנחה של תשלום קצבת זקנה החל מגיל 62.

כן ראיתי להתחשב בניכוי מהקצבה בגין השתכרות מעבודה. בהנחה שהתובעת תשתכר כ- 8,000 ₪ בחודש (מה שעומד בהתאמה לפסיקת הפיצוי בגין הפסד השתכרות על בסיס הפסד של 24% מהשכר הממוצע במשק), ראיתי לקבוע שגמלאות המל"ל, בהתחשב בניכוי בגין שכר עבודה, תעמודנה על סכום מעוגל של כ-770,000 ₪.

נוכח קביעתי כי נכותה הכוללת של התובעת היא בשיעור של 36% וכי יש לייחס לאירועים נושא התביעה נכות בשיעור של 24%, כך שיתרת הנכות בשיעור של 12% מיוחסת לגורמים שאינם קשורים לתביעה, יש לבצע ניכוי יחסי של גמלאות המל"ל כך שהסכום לניכוי יעמוד על סכום מעוגל של 500,000 ₪.

157. סכום הפיצויים לאחר ניכוי גמלאות המל"ל מסתכם בסך של 1,406,600 ₪ (להלן: "סכום פסק הדין").

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 37784-01-16

על סכום פסק הדין יתווספו שכר טרחת עו"ד בשיעור כולל של 23.4% והחזר הוצאות המשפט (למעט בגין חוות הדעת שהוגשו בעניין תביעתה של האם), בצירוף הפרשי הצמדה וריבית חוקית ממועד כל הוצאה ועד ליום פסק הדין.

158. אחריותן של הנתבעות כולן כלפי התובעת לתשלום הסכומים שנפסקו היא ביחד ולחוד.

ביחסים הפנימיים שבין הנתבעות, המדינה תחוב ב- 50% מסכום הפיצויים, ונתבעות 2 ו- 3 ביחד ולחוד ב-50% מסכום הפיצויים.

159. הסכומים האמורים ישולמו תוך 30 יום מהיום אחרת ישאו הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד מועד התשלום בפועל.

פסק הדין ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים.

המזכירות תמציא את פסק הדין לבאי כוח הצדדים בדואר רשום.

ניתן היום, ג' סיוון תשפ"ב, 02 יוני 2022, בהעדר הצדדים.

בלהה טולקובסקי, שופטת
סגנית נשיאה